

6

AFLATON

Sufinansira
Evropska Unija

AFLATON

Sufinansira
Evropska Unija

Izrazi zahvalnosti

Dugujemo zahvalnost svima koji su doprineli stvaranju ovog priručnika: članovima Aflaton-tima, učenicima, nastavnicima, trenerima, prevodiocima, dizajnerima, ilustratorima, našim partnerskim organizacijama, nadležnim državnim institucijama i sponzorima.

Razvoj Aflaton-programa:

Aflatoun International

Nadácia otvorenej spoločnosti Bratislava / Open Society Foundation / NOS-OSF

Škola dokorán – Wide Open School, n. o.

Pomoć deci (CYSO)

Tim koji je izradio sadržaj i dizajn:

Roopkatha Ray Krishnan (glavni dizajner), Peter Bernath, Farheen Bano

Odricanje od odgovornosti:

Podrška Evropske komisije nastanku ove publikacije ne obuhvata i preuzimanje odgovornosti za njenu sadržinu, koja odražava stavove autora, te Komisija ne može biti odgovorna za bilo kakvo korišćenje informacija koje su ovde iznete.

**Sufinansira
Evropska Unija**

Sadržaj

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

- 1 Uvod u Aflaton — 11
- 2 Zahvalan sam zbog svega! — 17
  - Radni list: Drvo koje daje — 22
  - Radni list: Moja dobrobit — 23

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

- 3 Dečja prava — 25
  - Radni list: Neko na koga se ugledam — 33
- 4 Zdravi odnosi — 35

TEMA 3:

Štednja i trošenje novca

- 5 Organizovanje Aflaton-štednje — 38

TEMA 4:

Planiranje i određivanje budžeta

- 6 Razumevanje sopstvenih potreba i želja — 50
  - Radni list: Razum i budžet — 53
- 7 SMART finansijski planovi i ciljevi — 55
  - Radni list: SMART ciljevi — 58

TEMA 5:

Socijalni i finansijski projekti

- 8 U redu je kad si drugačiji! — 59
- Sve o Danu Aflatona — 63
- 9 Aflaton-dan! — 65

DODATNE LEKCIJE

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

- 1 Izbori, odluke i posledice — 70

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

- 2 Pristup pun empatije — 73
- Radni list: Oboji me: ja i moj svet — 77

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

- 3 Mi smo ljudi i mi smo JEDNAKI — 79

Kako koristiti ovu knjigu

Jednostavno je!

1. „Sadržaj” donosi kratak pregled glavnih tema knjige.

2. Knjiga je podeljena u dva velika dela:

Deo A: Osnovne lekcije: 9 lekcija

(obavezno)

Deo B: Dodatne lekcije: 3 lekcije

(sprovesti ukoliko to vreme i sredstva dozvoljavaju)

3. Lekcije su podeljene u pet tema, koje su obeležene različitim bojama, na sledeći način:v

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

TEMA 3:

Štednja i trošenje novca

TEMA 4:

Planiranje i određivanje budžeta

TEMA 5:

Socijalni i finansijski projekti

4. Svaka lekcija je podeljena u tri glavna dela, a to su

Početak rada

Naziv teme

Učenje

Naziv teme

Promišljanje

Naziv teme

5. Each lesson begins with:

Specifičan rezultat

Cilj lekcije

Neophodni materijali

Metodologija

Trajanje

Ključne reči

Informacije za
nastavnike

6. U lekcijama ćete možda naići na sledeće elemente:

Savet:

Jednostavne sugestije koje bi mogle da budu od koristi nastavnicima tokom aktivnosti. One su korisne jer predstavljaju jedan ili više idealnih scenarija za sprovođenje aktivnosti.

Napomena za nastavnike:

Ona će vam pomoći da bolje učete u temu, psihologiju, inkluziju isl. kako biste postigli bolji rezultat ili se bolje pripremili za samu lekciju.

Video-klipovi:

Linkovi će vas direktno odvesti do video-klipova koji bi mogli da pomognu da učenici vizualizuju pojam ili aktivnost o kojoj je reč. Svaki link obuhvata i QR-kod.

Aktivnost sa roditeljima:

Ove aktivnosti bi trebalo da sprovedu deca posle časa, zajedno sa svojim roditeljima/starateljima. Ove aktivnosti će pomoći i učenicima i roditeljima da budu podjednako uključeni u učenje dece.

Radni list:

Radni listovi su smešteni na kraju lekcije i mogu se koristiti tokom i posle lekcije, u zavisnosti od nahođenja nastavnika.

Preporuke za razgovor sa decom od 6 - 10 godina:

Kako započeti razgovor

- Počnite tako što ćete ih pitati kako su. Govorite im o školi, drugarima, stvarima koje vole i ne vole da rade i o tome šta im je teško.
- Iskoristite svakodnevne događaje koji im izazivaju pozitivne i negativne emocije – kao što je pobjeda na nekom takmičenju ili kada dobiju loše ocene – kako biste proverili kako se osećaju i kako bi ste s njima ostvarili jaču vezu.
- Što su deca starija, te u skladu sa njihovim razvojem, razgovarajte o normalnim fizičkim i emotivnim promenama tokom puberteta i pomozite im da saznaju šta ih očekuje. Proverite kako se osećaju, da li imaju neke brige ili pitanja o kojima možete zajedno da razgovarate.

Održavajte otvoreno okruženje, puno poverenja i ljubavi

- Pomozite deci da se osećaju prijatno kada otvoreno razgovaraju sa vama.
- Deca žele da se dopadnu i da budu prihvaćena od ljudi u svojoj okolini. Biti prihvaćen je prvi korak prema izgradnji poverenja.
- Dobro razmislite kada im iznosite primere. Deca gledaju u vas i pazi na vaše emocije, kao i na to kako reagujete u različitim situacijama.
- Prepoznajte ono što su postigli i njihovo dobro ponašanje. Pohvalite ih tako što ćete se usredsrediti na ono što oni rade („Baš si se potrudio/la oko toga i to se vidi!“) pre nego da ih pohvalite lično, kao osobe (“Oh, baš si pametan/na!“).

Ne zaboravite: vaše vreme je deci važno

- Zaista slušajte i pokažite istinsko zanimanje za ono što imaju da kažu.
- Zajedno se zabavite kroz neke posebne aktivnosti, koliko god one bile male.
- Uključite ih u donošenje odluka.

TEMA 1

Razumevanje samog sebe i samosvest

1

Uvod u Aflaton

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. prepoznaju Aflatona, kao i njegov slogan;
2. budu uzbuđeni zbog toga što će učiti sa Aflatonom i primenjivati Aflatonov slogan.

Neophodni materijali

1. sveća i šibice, ili slika plamena,
2. Aflaton-poster,
3. Aflatonova priča,
4. papir,
5. bojice i materijal za kreativne aktivnosti,
6. selotejp/pribadače,
7. Delovi slagalice sa Aflatonovim sloganom (jedan delić za svakog učenika)

Metodologija

Početak rada: Aflatonova priča

Učenje: Aflatonov slogan

Promišljanje: primena Aflatonovog slogana

Trajanje

60 minuta

Ključne reči

slogan, plamen

Informacije za nastavnike

Ovu lekciju možete prilagođavati u zavisnosti od toga da li su učenici već upoznati sa likom Aflatona ili ne. Ako učenici prethodno nisu upoznali Aflatona, pročitajte im Aflatonovu priču (**videti stranu 15.**). Ako je to moguće, odnosno ako škola to dozvoljava, upalite sveću za početak aktivnosti. Ako to nije moguće, odnosno ako nije dozvoljeno koristiti pravi plamen, koristite sliku plamena za ovu aktivnost. Pre časa, isecite Aflatonov slogan kako biste imali dovoljno zasebnih delića slagalice da ih podelite svim učenicima za ovu aktivnost.

Početak rada Aflatonova priča

1. Pokažite učenicima plamen sveće ili sliku plamena i pitajte ih šta plamen simbolizuje. Neki od mogućih odgovora bi mogli da budu: to je simbol topline i svetlosti; on služi kao uočljiv znak; ili bi neki učenici mogli istaći negativne aspekte plamena kao što su da se možemo opeći na vatru; da nas vatra može dovesti u opasnost; da nam može izazvati bol. Sve to prihvatite kao validne odgovore.
2. Pokažite učenicima poster Aflatona (**pogledati na strani 16.**). Obavestite učenike da Aflaton ima blagotvorne i pozitivne karakteristike plamena: on je svetao, topao i prijateljski nastrojen. Objasnite im da Aflaton pomaže svojim drugarima u celom svetu tako što ih uči o tome kako da budu snalažljivi, preduzetni i inventivni. On ih osim toga uči i da budu oni koji donose promene! Obavestite učenike da Aflatonov plamen svetli u svakoj osobi.
3. Pitajte učenike šta oni obično rade da rasplamsaju plamen. Učenici će verovatno odgovoriti između ostalog i sledeće: morate da ga raspaljujete; da hranite vatru drvima za loženje, i slično. Kažite učenicima da je Aflatonu potrebna njihova pomoć da bi bio veći i svetliji. Oni mu mogu pomoći tako što će pohađati i učestvovati u različitim aktivnostima Aflaton kluba.
4. Objasnite da će time što će se pridružiti Aflatonu, svi učenici krenuti na uzbudljivo putovanje na kome će istraživati, razmišljati, ispitivati i aktivno raditi. Time što će postati članovi Aflaton kluba, učenici će biti poput plamena koji osvetljava put drugim ljudima i služi odraslima i drugoj deci kao inspiracija.
5. Podelite svim učenicima po list papira i bojice i zadajte im da nacrtaju Aflaton plamen.
6. Neka svaki učenik napiše svoje ime u sredini plamena koji su ukrali, pa onda okačite crteže na zidove učionice.

Učenje

Aflatonov slogan

1. Podelite svim učenicima po jedan isečeni primerak slagalice sa **Aflatonovim sloganom** ili nacrtajte slagalicu na tabli, i potom dodelite svakom učeniku po jedan deo slagalice, koji oni onda treba da zapišu u svoje sveske.

2. Kažite učenicima da pronađu drugove iz razreda koji imaju delove slagalice koji se slažu sa delom koji je njima dodeljen.
3. Kada to urade, neka parovi pronađu druge parove koji imaju odgovarajuće delove slagalice i nastavite da obavljate tu aktivnost dok ne kompletirate slogan. Dajte učenicima 20 minuta da to urade. Ako im ponestane vremena, zapišite slogan na tabli ili na tabli sa papirom kako biste im pomogli da izvrše zadatak.
4. Kada kompletiraju slagalicu (ili kada prođe 20 minuta), postavite učenicima sledeća pitanja:
  - Koje značenje ima Aflatonov slogan?
  - Šta može da znači „razdvojiti maštu od činjenica“?
  - Šta neko ko istražuje, razmišlja, ispituje i dela može da uradi?

Probajte ovo!

Ako imate dovoljno vremena, možete podeliti učenike u razredu u dva tima i izvedite kviz kako biste bili sigurni da su učenici razumeli slogan i da su sposobni da ga primene u svom neposrednom okruženju.

- *Zemlja je ravna. Da li je to činjenica ili fikcija?*
- *Razmislite, kako možemo da zaštitimo životnu sredinu?*
- *Možete pokazati Aflatonov plamen koji su nacrtali učenici (tokom aktivnosti za početak rada) na zidu i zadati učenicima da istraže koji crtež pripada kom učeniku?*

Promišljanje

Primena Aflatonovog slogana

1. Postavite učenicima sledeće pitanje:
  - Kako možete primeniti Aflatonov slogan dok učite u školi?
2. Pojačajte ono što učenici kažu, tako što ćete naglasiti značaj istraživanja novih stvari, razmišljanja o onome što je rečeno ili napisano u udžbenicima i o razlozima zbog kojih su stvari onakve kakve jesu, daljeg ispitivanja o onome što učimo i primeni onoga što smo naučili na našu ličnu ili konkretnu situaciju ili realnost. Objasnite potom učenicima da nam temeljno ispitivanje stvari pomaže da dođemo do odgovora na važna pitanja. Važno je osim toga i da se razmišlja i istražuje pre nego što nešto uradimo, da nijednim našim postupkom ne bismo nikoga povredili i da bi svaki naš postupak bio ono najbolje moguće što se može uraditi.

VREME ZA PRIČU

1. Pročitajte učenicima sledeći odlomak:

” Zdravo! Ja se zovem Aflaton. Ja sam vatrena lopta. Dolazim iz svemira, a tamo ima još drugih vatrenih lopti kao što sam ja. Volim da putujem po celom svetu i da upoznajem decu i da saznam sve o njima i o tome kako i gde ona žive. Volim sve da istražujem, i veoma me zanima ovo divno mesto u kome vi živite. Jedva čekam da saznam sve o njemu uz vašu pomoć.

Da li se pitate zašto se zovem Aflaton? Pa, Aflaton je neko ko zaista voli da otkriva nove stvari o ljudima i o baš svemu ostalom. Pošto ja volim da istražujem i da učim nove stvari, moji drugari iz Indije su mi dali ime Aflaton.

Da li znate zašto sam došao na planetu Zemlju? E, to vam je zanimljiva priča. Mnogo sam vremena proveo u svemiru, i gledao sam odande sve što se ovde dešavalo. Ali, čak i pošto sam tako dugo posmatrao šta se sve ovde događa, bilo je još mnogo toga što nisam razumeo. Zato sam odlučio da dođem na Zemlju i da lično sve to istražim.

Postavljao sam mnoga pitanja i sretao sam razne ljude. Shvatio sam koliko mnogo toga ima da se nauči i koliko malo toga znam. Volim da putujem, i imam drugare iz Malija i sa Filipina, iz Ugande i Vijetnama i iz Argentine i Srbije. I, evo me sada ovde da se sprijateljim i sa vama i da i vama pomognem da postanete Aflatoni!

Imam mnogo drugara koji su Aflatoni, i mi mnogo toga zajedno učimo. Da li želite da i vi učite sa mnom? “

POSTER

Ovu stranicu možete odštampati!

TEMA 1

Razumevanje samog sebe i samosvest

2

Zahvalan/a sam zbog svega!

Specifičan rezultat

Usaditi pozitivnost, stav pun nade i zahvalnosti u vezi sa životom nakon pandemije.

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. promišljaju stvari materijalne i nematerijalne prirode sa kojima dolaze u dodir,
2. razumeju značaj zahvalnosti prema ljudima i stvarima.

Neophodni materijali

1. olovke i papir
2. lepak
3. Priča „Dobro drvo“
4. Radni list: Dobro drvo
5. Radni list: Moja dobrobit
6. tabla/kreda ili tabla sa papirima/marker (u zavisnosti od raspoloživih resursa)

Metodologija

Početna aktivnost: vežba disanja i diskusija na času

Učenje: grupna aktivnost i javno predavljanje urađenog

Promišljanje: individualni rad i diskusija na času

Trajanje

60 minuta

Ključne reči

zahvalan, pozitivan, emocije, materijalni, nematerijalni

Informacije za nastavnike

Cilj ove lekcije je da se učenicima pruži podrška u vezi sa njihovim mentalnim zdravljem i dobrobiti u svetlu uticaja pandemije izazvane virusom korone. Možda ste se sreli sa grupama učenika za koje je uticaj virusa korona bio traumatičan i neprijatan u poređenju sa drugima.

Kao osoba koja vodi aktivnost, vodeći računa o kontekstu u kome radite, možete usvojiti sledeće strategije kako biste podržali decu u njihovom lakšem povratku u školu:

- Pružite učenicima priliku da razgovaraju o iskustvima tokom i nakon pandemije.
- Aktivno slušajte učenike.
- Neka pritisak na učenike u vezi sa učenjem ne bude preveliki. Budite fleksibilni i puni podrške.

Početak rada

Vežba disanja i diskusija na času

1. Kažite deci da zatvore oči i da pažnju usmere na svoje disanje dok broje do 10.
2. Kažite učenicima da će na današnjem času čuti priču o jednom drvetu. Možete kazati učenicima da kažu koje je to drvo i da ispričaju kako ono izgleda.
3. Pohvalite decu za uloženi trud i postavite im sledeća pitanja:
  - Šta nam drveće daje?
  - Šta mi dajemo drveću?
  - Na čemu ste vi zahvalni?
  - Kako se osećate kada vam se neko zahvali za uloženi trud i podršku?
  - Kako se osećate kada se neko ne zahvali?
4. Uvedite ideju da se ljudima možemo zahvaljivati na različite načine i za različite stvari.
5. Naglasite koliko treba da budemo zahvalni što smo preživeli pandemiju. Možete ukazati učenicima na nematerijalne stvari na kojima treba da budu zahvalni, kao što su vazduh, voda, igra, podrška članova njihovih porodica i drugo.

★ SAVET

Možete nacrtati drvo na tabli sa papirom ili na tabli na osnovu ideja učenika. Možete kazati učenicima da sami nacrtaju drvo. Nakon toga možete ponoviti da je svaki učenik nacrtao drugačije drvo, ali da je to sve drveće. Time ćete osim toga postaviti osnove za poglavlje „Jedinstvo u različitosti“.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Na ovaj način će se učenicima pomoći da obrade informacije na sistematičan način i podstaći će se razvoj njihovih jezičkih veština.

Učenje

Grupna aktivnost i javno predstavljanje urađenog

1. Pročitajte priču: „**Dobro drvo**“.
2. Pozovite učenike da podele svoja osećanja ili emocije koje su osetili dok su slušali priču. Možete učenike pitati i koje su emocije osetili drvo ili dečak u priči.
3. Podelite učenike u razredu u grupe od po petoro. Dajte svakoj grupi **Radni list „Dobro drvo“** i kažite im da razgovaraju i da popune radni list.
4. Završite rad na času porukom učenicima da treba da budu saosećajni i zahvalni na svemu, čak i kada su vremena teška.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Možete nacrtati radni list „Dobro drvo“ na tabli sa papirom ili na tabli, kako biste uštedeli papir.

Promišljanje

Individualni rad i diskusija na času

1. Zadaite deci da napišu ili da nacrtaju nešto na čemu su oni zahvalni.
2. Prikupite ono što su učenici napisali ili crteže učenika i postavite ih na zid učionice.

DODATNA AKTIVNOST: ZAHVALAN/A SAM ZBOG...

1. Kažite učenicima da treba da razmisle i da imenuju stvari zbog kojih su zahvalni tako što počnu nabranje po azbučnom redu, od slova A, B i dalje redom.
2. Podstaknite učenike da pomažu jedni drugima pri davanju odgovora.

DOBRO DRVO

Bilo jednom jedno drvo. Drvo je bilo puno ljubavi prema Dečaku. Dečak bi dolazio svakog dana i sakupljao opalo lišće. Od lišća je pravio krunu i zamišljao je da je kralj šume.

Peo bi se uz stablo Drveta i njihao se na njegovim granama, a kada bi se umorio, spavao bi u njegovom hladu.

Dečak je mnogo voleo Drvo. I Drvo je bilo srećno.

Ali, vreme je prolazilo i Dečak je odrastao. A Drvo je često ostajalo samo. Onda je Dečak došao jednog dana i Drvo mu reče: „Dođi Dečače, dođi i popni se uz moje stablo i ljuljaj se sa mojih grana i jedi jabuke i igray se u mom hladu i budi srećan.

„Isuviše sam veliki da bih se peo i igrao“, odgovorio je Dečak. „Želim da kupujem stvari i da se zabavljam. Potreban mi je novac. Možeš li da mi daš nešto novca?“

„Žao mi je“, odgovorilo je Drvo, „ali nemam novca. Imam samo lišće i jabuke. Uzmi moje jabuke, Dečače, i prodaj ih u gradu. Tako ćeš imati novca i bićeš srećan“.

I Dečak se popeo uz Drvo, pobrao jabuke i odneo ih je. A Drvo je bilo srećno... Ali, prošlo je mnogo vremena, Dečak nije dolazio, a Drvo je bilo tužno.

A onda se, jednog dana, Dečak ponovo vratio, a Drvo radosno zašumori i reče: „Dođi Dečače, dođi i popni se uz moje stablo i njiši se sa mojih grana i jedi jabuke i igraj se u mom hladu i budi srećan“.

„Isuviše sam zauzet da bih se peo po drveću“, odgovorio je Dečak. „Želim kuću u kojoj će mi biti toplo,“ rekao je. „Želim ženu i želim decu, a potrebna mi je kuća. Možeš li da mi daš kuću?“

„Ja nemam kuću“, reklo je Drvo. „Šuma je moja kuća. Ali, možeš da odsečeš moje grane i da od njih napraviš sebi kuću. Onda ćeš biti srećan“. I tako je Dečak odsekao grane Drveta i odneo ih je sa sobom da napravi sebi kuću. A Drvo je bilo srećno.

Ali, Dečak baš dugo nije dolazio i Drvo je bilo tužno. A kada se Dečak vratio, Drvo je bilo toliko srećno da je jedva bilo u stanju da govori. „Dođi Dečače“, prošaputalo je Drvo, „Dođi i poigraj se“.

„Isuviše sam star i tužan da bi se igrao“, odgovorio je Dečak. „Želim čamac u kome ću moći da odem odavde. Možeš li da mi daš čamac?“ „Odseci moje stablo i napravi od njega čamac“, reklo je Drvo. „Onda možeš da odeš odavde i da budeš srećan“.

I tako je Dečak odsekao stablo Drveta i napravio čamac i otplovio nekud daleko. A Drvo je bilo srećno. Ali u stvari nije bilo srećno.

A onda je, posle mnogo vremena, Dečak ponovo došao. „Žao mi je, Dečače“, reklo je Drvo, „ali više nemam ništa da ti dam — nemam više jabuka“. „Moji zubi su slabi i ne mogu da jedem jabuke“, odgovorio je Dečak. „Nemam više ni grane“, reklo je Drvo. „Ne možeš da se njišeš sa mojih grana...“.

„Prestar sam da se ljuljam na granama“, rekao je Dečak. „Nemam više stablo“, reklo je Drvo. „Ne možeš više da se penješ...“

„Isuviše sam umoran da bih se penjao“, rekao je Dečak. „Žao mi je“, uzdahnulo je Drvo. „Voleo bih da mogu nešto da ti dam... ali više nemam ništa. Sada sam samo stari panj. Žao mi je...“

„Sada mi ne treba mnogo“, rekao je Dečak, „samo mirno mesto da sednem i da se odmorim. Veoma sam umoran“. „Dobro“, reklo je Drvo, ispravljajući se što je više moglo. „Stari panj je dobar za sedenje i odmaranje.“

Dođi, Dečače, sedi... i odmori se“.

I Drvo je bilo srećno...

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

DOBRO DRVO

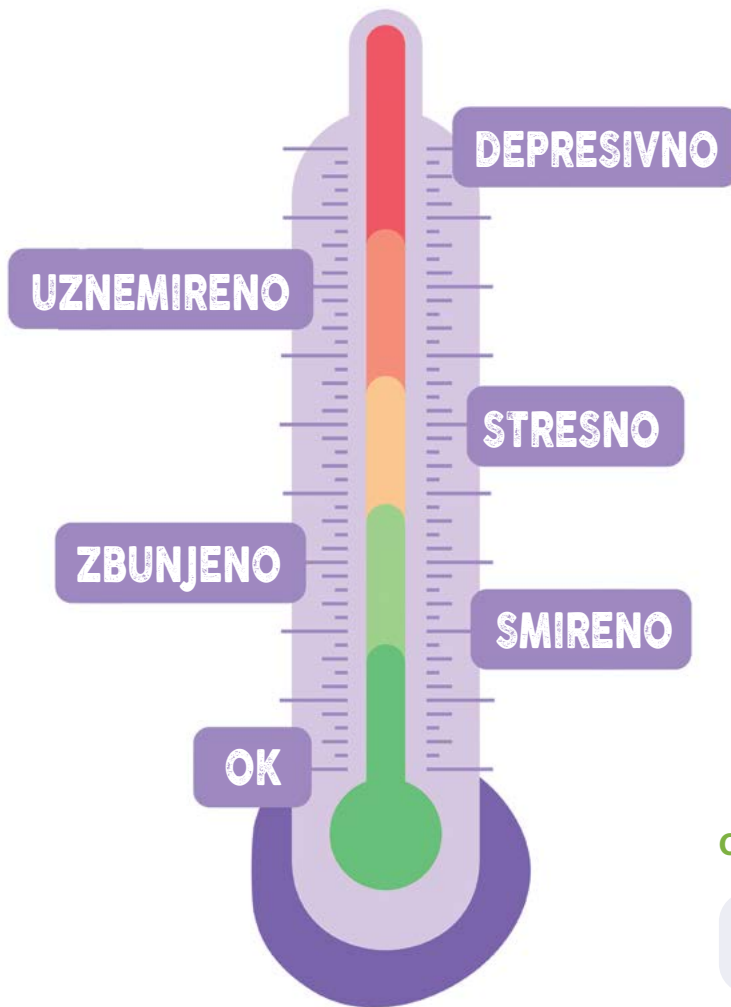

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

MOJA DOBROBIT

1. Proveri da li se osećaš dobro: zaokruži kako se osećaš:

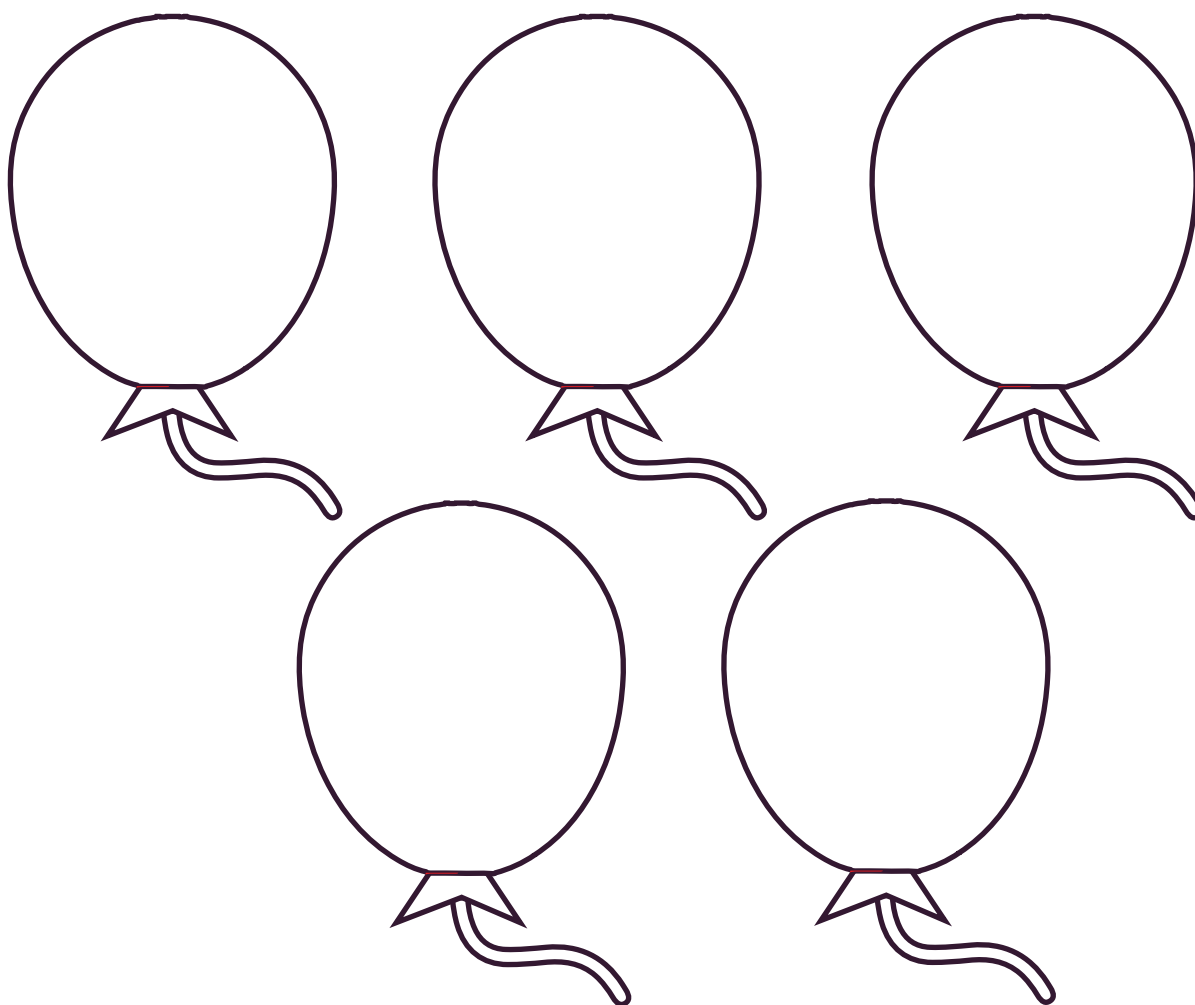

Osećam se...

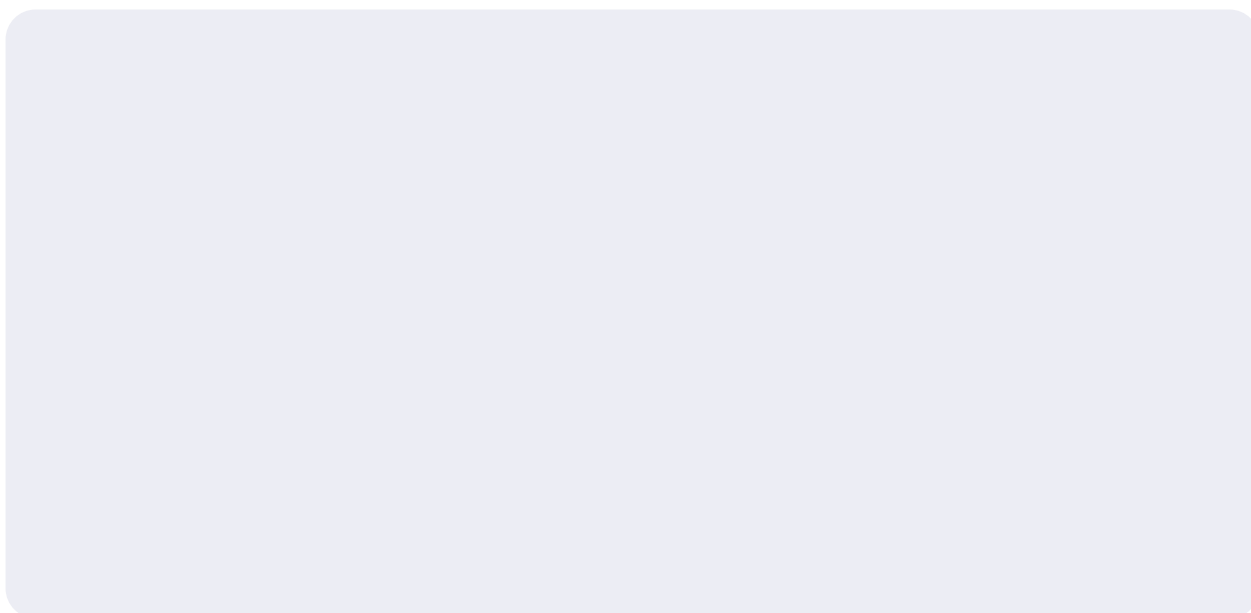
Zbog toga što...

2. Zapiši ono što te brine u balonima, oboj balone i precrtaj ih.

3. Nacrtaj svoje smireno i srećno lice.

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

3 Dečja prava

Specifični rezultat

Mogu da učestvuju i da se sa roditeljima, u školi i u zajednici angažuju na ostvarivanju prava deteta.

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. istraže šta je svakom detetu potrebno da bi bilo bezbedno i zdravo, i da bi razvilo svoj puni potencijal,
2. Podignu svoju svest o nekim od problema sa kojima se suočavaju deca širom sveta.

Neophodni materijali

1. Spisak iz **Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta (UNCRC)** (za nastavnika)
2. Listovi sa članovima **Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta (UNCRC)**
3. tabla i kreda ili tabla sa papirom i marker (u zavisnosti od raspoloživih resursa)
4. Radni list: **Ja znam svoja prava**

Metodologija

Početak rada: smišljanje ideja

Učenje: pozorište slika

Promišljanje: diskusija na času

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

dečja prava, kršenje, zaštita

Informacije za nastavnike

Za izvođenje ove lekcije će učenicima možda biti potrebno dodatno vreme, pa se ona stoga može izvoditi tokom dva dana.

Molimo vas da pre časa obezbedite da u učionici bude dovoljno mesta da učenici mogu da predstavljaju svoje slike. Ako je potrebno, izvedite učenike napolje, ali vodite računa da unapred pribavite odobrenje za to od škole.

Molimo vas da pre časa iskopirate spisak članova **Konvencije UN o pravima deteta** koji je dat na kraju ove lekcije i da isečete svaki član na zasebnom komadiću papira tako da svaka grupa učenika dobije po jedan papir odnosno član za aktivnost Učenja.

Početak rada Smišljanje ideja

1. Zamolite učenike da smisle spisak stvari za koje misle da su deci potrebne kako bi bila bezbedna i zdrava i da bi razvila svoj puni potencijal.
2. Napišite odgovore učenika u vidu spiska na tabli/tabli sa papirom.

Učenje Aktivnost u grupi i javno predstavljanje urađenog

1. Započnite rad tako što ćete učenicima pročitati spisak prava iz Konvencije UN o pravima deteta.

★ VIDEO

Koristite ovaj video kako biste deci pružili kratku informaciju o Pravima deteta. Izdvojte dovoljno vremena za eventualna pitanja i komentare dece o onome što su videla.

Koja su prava deteta? BBC: Šta je novo
<https://www.youtube.com/watch?v=ZtKPr1tpsQ0>

2. Nakon toga, neka se učenici podele u grupe od po petoro do šestoro i svakoj grupi dajte papirić na kome je napisan član Konvencije UN o pravima deteta.
3. Dajte grupama dva do tri minuta da među sobom razgovaraju o tome kakav bi život bio da se pravo navedeno na papiriću koji im je dat krši i/ili da je to pravo zaštićeno.

4. Obavestite grupe da sada treba da se podele u dve manje grupe, zato što sada treba da nacrtaju sliku ili slike prava koje im je dodeljeno – od kojih se jedno krši, a drugo štiti - koristeći tehniku Pozorišta slika.
5. Objasnite da će svaka grupa morati da drži svoju sliku 30 do 60 sekundi dok ostali učenici pokušavaju da utvrde koje je pravo predstavljeno.
6. Obavestite učenike da ćete vi tokom tog vremena neke od njih tapšati po ramenima i da ćete ih pitati kako se osećaju ili šta misle dok se pravo koje im je dodeljeno krši odnosno štiti, tako da moraju da se pripreme da na takvo pitanje odgovore. Podsetite učenike da, osim vremena tokom koga ih pitate šta osećaju odnosno misle, oni mogu da svojim telima opišu šta se događa i da za to ne mogu koristiti ni pokrete, ni zvuke.
7. Dajte grupama deset minuta da isplaniraju svoje slike, a onda neka svaka grupa prikaže svoje pravo ostalim učenicima u razredu.
8. Nakon prvih 15 sekundi, nežno potapšite nekoga od izvođača po ramenu da bi ste čuli rečenicu ili frazu o tome šta taj učenik misli ili oseća dok se njegovo pravo krši. Ponovite taj postupak sa učenicima koji prikazuju pravo koje se štiti.
9. Nakon završetka svakog seta slika, pitajte ostale učenike u razredu da pogode koje je pravo bilo prikazano.

Ako je potrebno, oni mogu postavljati izvođačima pitanja koja će im pomoći u pogađanju prava.

Promišljanje Diskusija na času

1. Uvedite učenike u razgovor tako što ćete im postaviti sledeća pitanja:
  - Šta osećate/kakva osećanja imate u vezi sa dečjim pravima?
  - Šta se može uraditi da bi se u zajednici podigla svest o dečjim pravima?

KONVENCIJA UN O PRAVIMA DETETA

PRAVA
DECE

Član 2:

Konvencija se primenjuje na svakoga, koje god da je rase, religije, ili sposobnosti; šta god da misli ili kaže; iz kakve god porodice dolazi.

Član 12:

Imaš pravo na svoje mišljenje i na to da ga odrasli saslušaju i ozbiljno razmatraju

Član 27:

Imaš pravo na hranu, odeću i bezbedno mesto za život i na zadovoljavanje osnovnih potreba. Ne smeš da budeš ugrožen tako da ne možeš da priuštiš mnoge stvari koje druga deca mogu.

Član 28:

Deca imaju pravo na obrazovanje. Disciplin u školama treba da poštuje ljudsko dostojanstvo. Osnovno obrazovanje bi trebalo da je besplatno. Bogate nacije bi trebalo da pomognu siromašnim zemljama da to postignu.

Član 29:

Obrazovanje treba da razvija ličnost i talente svakog deteta u potpunosti. Treba da podstiče decu da poštuju svoje roditelje i svoju kulturu i druge kulture

Član 31:

Sva deca imaju pravo na odmor i igru i da se pridruže širokom nizu aktivnosti

Član 32:

Država bi trebalo da zaštiti decu od rada koji je opasan ili koji može da naudi njihovom zdravlju ili obrazovanju

Član 33:

Država bi trebalo da obezbedi načine da zaštiti decu od opasnih droga

Član 34:

Država bi trebalo da zaštiti decu od seksualnog zlostrebljavanja.

(Proverite da li su deca svesna ovog prava ali neka ga ne izražavaju nasiljem; umesto toga neka postupe NE-SKLONI SE-KAŽI- Kaži NE. SKLONI SE iz te situacije i KAŽI nekome kome veruješ)

Član 35:

Država treba da se postara da nijedno dete ne bude oteto ili prodato.

Član 36:

Deca bi trebalo da budu zaštićena od vilo kojih aktivnosti koje bi mogle da naštetite njihovom razvoju.

Član 37:

Sa decom koja prekrše zakon ne bi trebalo da se postupa surovo. Ne bi trebalo da ih stavljaju u zatvor sa odraslima, i trebalo bi da budu u kontaktu sa svojim porodicama.

Član 39:

Deca koja su zanemarena ili zlostrebljena bi trebalo da dobiju specijalnu pomoć da povrate svoje samopoštovanje

Član 38:

Države ne bi smele da dozvole deci mlađoj od 15 godina da služe vojsku. Deca u ratnim zonama bi trebalo da dobiju specijalnu zaštitu.

Član 42:

Imaš pravi da znaš svoja prava! Odrasli bi trebalo da znaju za ova prava i da ti pomognu da i ti saznaš za njih.

Članovi o pravima deteta koje deca mogu da razumeju

Konvencija UN o pravima deteta – izražena jezikom koji deca mogu da razumeju:

„Prava“ su ono što svako dete treba da ima ili da može da radi. Sva deca imaju ista prava. Ta su prava navedena u Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima deteta. Gotovo sve zemlje su se saglasile sa tim pravima. Sva prava su međusobno povezana i sva su podjednako važna. U određenim slučajevima moramo da mislimo o pravima u smislu onoga što je najbolje za decu u određenoj situaciji i šta je od presudnog značaja za život i zaštitu od povređivanja. Kako rastete, imate sve više odgovornosti da donosite odluke i ostvarujete svoja prava.

Član 1.

Svi mlađi od 18 godina imaju ova prava.

Član 2.

Sva deca imaju ova prava, bez obzira na to ko su, gde žive, čime se njihovi roditelji bave, koji jezik govore, koje su vere, bez obzira na to da li su dečaci ili devojčice, koja je njihova kultura, da li imaju neki invaliditet, da li su bogati ili siromašni. Ni prema jednom detetu se ne sme postupati nepravredno ni po kom osnovu.

Član 3.

Svi odrasli treba da rade ono što je najbolje za vas. Kada odrasli donose odluke, oni treba da misle o tome kako će njihove odluke uticati na decu.

Član 4.

Država je odgovorna da obezbedi zaštitu vaših prava. Država mora da pomogne vašoj porodici da zaštiti vaša prava i da stvori okruženje u kome vi možete da rastete i da ostvarite svoj potencijal.

Član 5.

Vaša porodica je odgovorna da vam pomogne da naučite da ostvarujete svoja prava, i da obezbedi da vaša prava budu zaštićena.

Član 6.

Imate pravo na život.

Član 7.

Imate pravo na ime, i to ime vlasti treba zvanično da priznaju. Imate pravo na državljanstvo (da budete državljanin neke zemlje).

Član 8.

Imate pravo na identitet – zvaničnu evidenciju o tome ko ste. Niko to ne treba da vam oduzme.

Član 9.

Imate pravo da živite sa svojim roditeljem ili roditeljima, osim ako je to loše za vas. Imate pravo da živite sa porodicom koja se brine o vama.

Član 10.

Ako živite u zemlji koja nije zemlja u kojoj žive vaši roditelji, imate pravo na to da budete zajedno u istom mestu.

Član 11.

Imate pravo na zaštitu od kidnapovanja.

Član 12.

Imate pravo da izrazite svoje mišljenje, i da ga odrasli saslušaju i da ga ozbiljno shvate.

Član 13.

Imate pravo da istražujete stvari i da delite ono što mislite sa drugima, tako što ćete govoriti, crtati, pisati ili na bilo koji drugi način, osim ako se time nanosi šteta drugima ili se drugi ljudi vređaju.

Član 14.

Imate pravo na izbor svoje veroispovesti i ubeđenja. Vaši roditelji treba da vam pomognu pri odlučivanju o tome šta je ispravno a šta pogrešno, i šta je najbolje za vas.

Član 15.

Imate pravo da birate svoje prijatelje i da se uključite u ili da osnivate grupe, sve dok to nije štetno po druge.

Član 16.

Imate pravo na privatnost.

Član 17.

Imate pravo da dobijete informacije koje su važne za vašu dobrobit, sa radija, iz novina, knjiga, sa računara i iz drugih izvora. Odrasli treba da obezbede da informacije koje dobijate nisu štetne, i da vam pomognu da pronađete i da razumete informacije koje su vam potrebne.

Član 18.

Imate pravo da vas, ako je to moguće, odgaja vaš roditelj ili vaši roditelji.

Član 19.

Imate pravo da budete zaštićeni od toga da vas neko povređuje ili maltretira, i fizički, i psihički.

Član 20.

Imate pravo na posebnu negu i pomoć ako ne možete da živite sa svojim roditeljima.

Član 21.

Imate pravo na negu i zaštitu ako ste usvojeni ili u domu.

Član 22.

Imate pravo na posebnu zaštitu i pomoć ako ste izbeglica (ako ste bili prinuđeni da napustite svoj dom i da živite u nekoj drugoj zemlji), kao i sva prava po ovoj Konvenciji.

Član 23.

Imate pravo na posebno obrazovanje i brigu ako imate invaliditet, kao i sva prava po ovoj Konvenciji, da biste mogli da živite pun život.

Član 24.

Imate pravo na najbolju moguću zdravstvenu zaštitu, na vodu koja je bezbedna za piće, na hranljivu ishranu, čistu i bezbednu životnu sredinu, i na informacije koje vam pomažu da budete zdravi.

Član 25.

Ako živite u domu ili ste u nekoj drugoj situaciji i ne živite u svojoj kući, imate pravo na redovnu proveru tih uslova za život, kako bi se videlo da li su oni najprimereniji.

Član 26.

Imate pravo na pomoć države ako ste siromašni ili ako vam je takva pomoć potrebna.

Član 27.

Imate pravo na ishranu, odeću, bezbedno mesto za život i na zadovoljenje vaših osnovnih potreba. Ne bi trebalo da budete toliko siromašni da ne možete raditi većinu stvari koje druga deca mogu da rade.

Član 28.

Imate pravo na kvalitetno obrazovanje. Treba vas podsticati da idete u školu do najvišeg nivoa koji možete da ostvarite.

Član 29.

Vaše obrazovanje treba da vam pomogne da koristite i razvijate svoje talente i sposobnosti. Ono osim toga treba da vam pomogne da naučite da živite mirno, da štitite životnu sredinu i da poštujete druge narode.

Član 30.

Imate pravo da upražnjavate sopstvenu kulturu, jezik i religiju, ili neke druge koje vi odaberete. Manjinskim i autohtonim grupama je potrebna posebna zaštita ovog prava.

Član 31.

Imate pravo na igru i na odmor.

Član 32.

Imate pravo na zaštitu od rada koji je štetan za vas, i koji je loš za vaše zdravlje i obrazovanje. Ako radite, imate pravo da budete bezbedni i pošteno plaćeni.

Član 33.

Imate pravo na zaštitu od štetnih droga i od trgovine drogom.

Član 34.

Imate pravo na zaštitu od seksualnog zlostavljanja.

Član 35.

Niko ne sme da vas kidnapuje niti da vas proda.

Član 36.

Imate pravo na zaštitu od svake vrste eksploatacije (da vas neko iskorišćava).

Član 37.

Niko ne sme da vas kažnjava na surov niti na način kojim vas povređuje.

Član 38.

Imate pravo na zaštitu od rata i da ne učestvujete u ratu. Deca koja su mlađa od 15 godina ne mogu biti primorana da idu u vojsku niti da učestvuju u ratu.

Član 39.

Imate pravo na pomoć ako vas je neko povredio, zanemarivao ili je postupao loše prema vama.

Član 40.

Imate pravo na pravnu pomoć i pošteno postupanje prema vama u pravosudnom sistemu u kome se poštuju vaša prava.

Član 41.

Ako je zakonima koji važe u vašoj zemlji predviđena bolja zaštita vaših prava nego članovima ove Konvencije, primenjuju se ti zakoni.

Član 42.

Imate pravo da znate svoja prava! Odrasli treba da budu obavešteni o ovim pravima i da vam pomažu da i ih i vi naučite.

Članovi 43. do 54.

U ovim članovima je objašnjeno kako će države i međunarodne organizacije kako što je UNICEF raditi kako bi se obezbedila zaštita dece i njihovih prava.

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

JA ZNAM SVOJA PRAVA

1. Napišite četiri rečenice o tome kako želite da se drugi ophode prema vama.

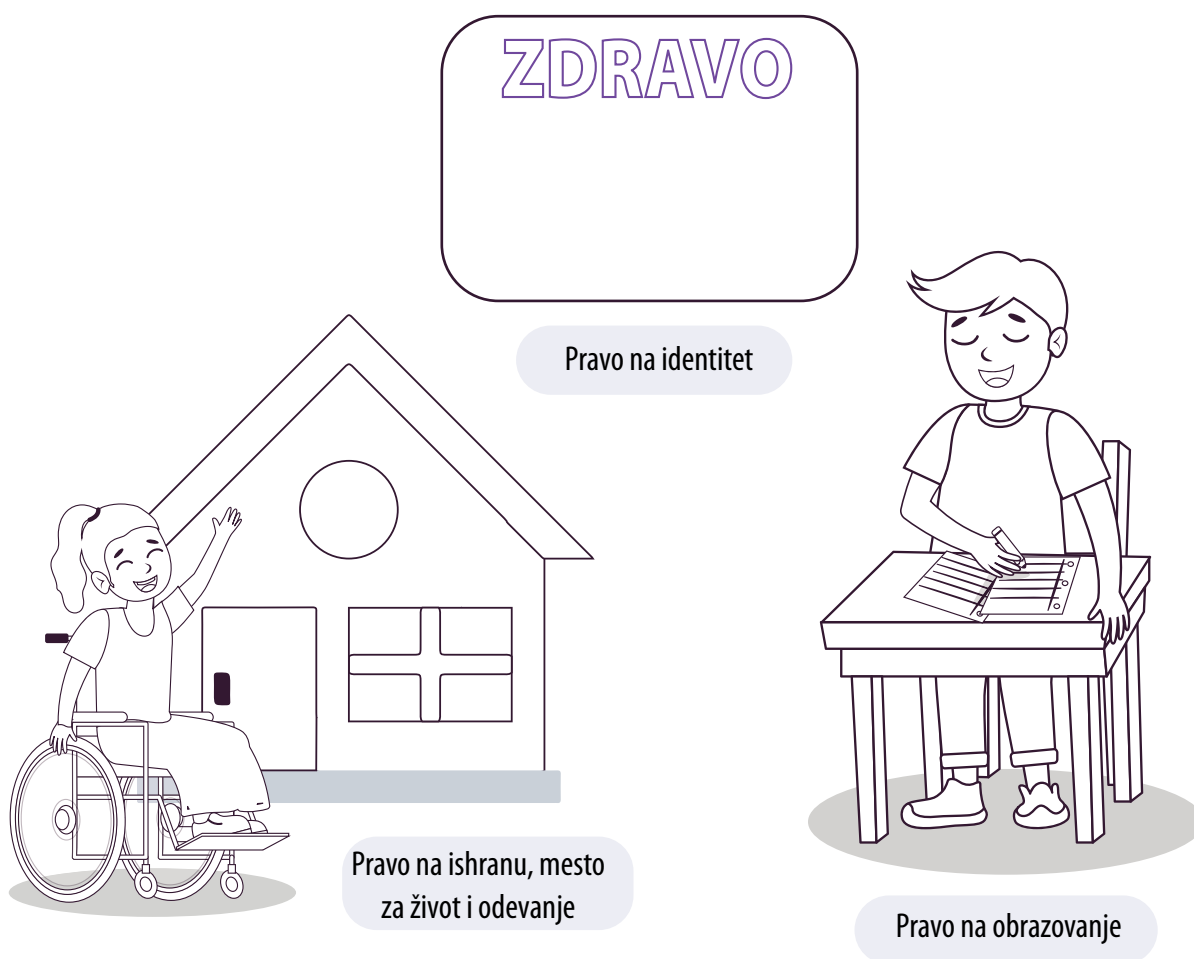
Želim _____

Želim _____

Želim _____

Želim _____

2. Pročitaj i oboji svoja PRAVA!

3. Da li misliš da su dečaci i devojčice jednaki u vašoj zajednici? Objasni zašto tako misliš.

4. Odredi pravo koje je tebi najvažnije i predstavi to pravo crtežom.

Biram pravo na....

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

4

Zdravi odnosi

Specifični rezultat

U stanju su da razvijaju zdrave odnose sa svojim drugovima, vršnjacima i u zajednici u celini.

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. razumeju važnu ulogu koju odnosi imaju razvoju njihovih ličnosti,
2. razumeju važnu ulogu koju odnosi imaju za pomoć pri ostvarivanju naših ciljeva.

Neophodni materijali

1. papir
2. olovka
3. tabla i kreda ili tabla sa papirom i marker
(u zavisnosti od raspoloživih resursa)

Metodologija

Početak rada: smišljanje ideja

Učenje: individualni rad

Promišljanje: diskusija na času

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

odnosi, komunikacija, usmeravanje, podrška, izdržavanje, briga o samom sebi

Informacije za nastavnike

Ako prve tri stavke navedene pod Neophodnim materijalima nisu lako dostupne, možete ih nacrtati na zasebnim listovima papira.

Pre časa, prepisite pitanja sa spiska datog u okviru aktivnosti Učenje na tablu ili na tablu sa papirom da bi učenici mogli lako da ih vide tokom vežbe.

Početak rada Smišljanje ideja

1. Ispričajte deci priču koja je data u nastavku:

Ana i Kato

Ana i Kato imaju dvoje dece. Kato obrađuje zemlju, a Ana, koja je završila fakultet, vodi domaćinstvo, brine o deci i njihovom obrazovanju. Kato vodi finansije i kontroliše sredstva i dobra koji su im na raspolaganju. Svaki put kada je Ani nešto potrebno, ona čeka da joj Kato to odobri. Zbog takvog procesa odlučivanja, oni su kasnili sa donošenjem odluka i Ana se osećala obeshrabreno. Ona je to ispričala Katou, a on se naljutio. Malo kasnije, Katou je bilo žao, pa su oni od tada zajedno upravljali kućnim finansijama i domaćinstvom.

2. Kažite učenicima da opišu odnos Katoa i Ane. Možete da podstaknete učenike i da im pomognete da razumeju rodne predrasude koje postoje u društvu. Podstaknite reakcije učenika i podstaknite učenike da razmisle kako bi oni, da su na Aninom mestu, reagovali u takvoj situaciji.
3. Kažite učenicima da smisle koji su najvažniji kvaliteti za nezdrav odnos (neki od primera bi, između ostalog, mogli da budu dominacija, varanje, loša komunikacija). Zapišite odgovore učenika na tabli ili na tabli sa papirom.
4. Pošto učenici iscrpe sve ideje za kvalitete u nezdravom odnosu, kažite im da smisle neke od kvaliteta i/ili navika potrebnih za zdrav odnos. Ako je učenicima potrebna pomoć, možete im dati neke naznake i onda ih pustiti da razmisle o odnosima koji ih čine srećnim.

Učenje

Individualni rad

1. Pokažite učenicima pitanja na tabli ili na tabli sa papirom (koja su data u nastavku), i kažite im da razmisle o odgovorima na svako od tih pitanja:
  - Kakvu ulogu odnosi imaju u našim životima?
  - Zbog čega je važno imati zdrave odnose?
  - Kako odnosi koje imate sa drugim ljudima utiču na vas?
  - Kako odnosi koje imate sa drugim ljudima utiču na vaše odluke?
2. Dajte učenicima pet minuta da se pripreme, a kada to vreme prođe, neka podele svoje odgovore sa ostalim učenicima u razredu.

Promišljanje

Diskusija na času

1. Razgovarajte sa učenicima o sledećem:
  - Šta oni misle o zdravim odnosima među ljudima.
  - Koliko ima sličnih mišljenja u odgovorima koje su učenici dali.
  - Koliko ima različitih mišljenja u odgovorima koje su učenici dali.
  - Koji faktori utiču na odnose među ljudima.

TEMA 3

Štednja i trošenje novca

5

Organizovanje štednje

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. razumeju da postoje različiti načini štednje,
2. donesu odluku o tome kako oni žele da štede,
3. se raduju što će i oni štedeti.

Neophodni materijali

1. Priča iz Ugande br. 1: Linetina priča
2. Priča iz Ugande br. 2: Nivamanjanina priča
3. Priča iz Ugande br. 3: Oboreova priča
4. Priča iz Ugande br. 4: Nalumina priča
5. Priča iz Ugande br. 5: Uvangebina priča
6. tabla i kreda ili tabla sa papirom i marker (u zavisnosti od raspoloživih resursa)
7. opciono: posebni materijali potrebni za pojedinačne dodatne aktivnosti

Metodologija

Početak rada: priče o štednji

Učenje: donošenje odluke o tome kako štedeti

Promišljanje: razgovor o zajedničkom fondu

Trajanje

50 minuta

Ključne reči

ušteđevina, odgovoran, navika, fond

Informacije za nastavnike

Ova lekcija podstiče decu da štede. U njoj je predstavljeno nekoliko mogućih načina štednje. Ako postoji razlog zbog koga je neki određeni način štednje bolji u slučaju razreda sa kojim radite, škole ili zajednice, podelite to sa učenicima.

Tokom **aktivnosti Učenje**, omogućite da svaki učenik štedi koristeći način štednje koji je učenik sam odabrao (ako je moguće). Vodite računa da naglasite da ne mora svako da štedi. Štednja je lični izbor i svaki učenik može od odlučiti kada će i da li će štedeti.

Pre časa, istražite da li je moguće da učenici otvore račun u banci, i ako je to moguće, gde se to može uraditi. Predstavite tu informaciju, zajedno sa svim materijalima koje ste eventualno dobili ili prikupili učenicima tokom aktivnosti Učenje.

Početak rada

Priče o štednji

1. Neka učenici razmisle na koji način njihove porodice štede ili planiraju da štede.
2. Neka učenici podele svoje odgovore.
3. Podelite učenike u pet grupa i dajte svakoj grupi po jedan papir sa pričom.
4. Neka grupe pročitaju priču koju su dobile i neka podele svoju priču sa ostalim učenicima u razredu.
5. Pošto sve grupe podele svoje priče, pribeležite neke važne činjenice iz svakog slučaja na tabli ili na tabli sa papirom, kao što su imena, uzrast, iznos ušteđevine, cilj štednje, i zbog čega vole da štede, i drugo.

Učenje

Donošenje odluke o tome kako će se štedeti

1. Objasnite učenicima da je presudno važan deo izrade dobrog plana štednje da se utvrdi gde ćemo čuvati svoj **novac na sigurnom** i kako ćemo **uvećati ušteđevinu**.
2. Pitajte učenike kako i gde oni štede svoj novac. Zamolite učenike da podele svoja iskustva u vezi sa štednjom i navedite njihove odgovore na tabli sa papirom ili na tabli.
3. Kažite učenicima da i oni sada mogu da štede i da bi štedeli, prvo treba da odluče kako žete da štede.

Objasnite učenicima da postoje različiti načini štednje:

- **individualna štednja kod kuće:** svaki učenik ima svoju kutiju ili kasicu za štednju kod kuće, i samostalno štedi. Učenik ili učenica vodi svoju evidenciju o tome koliko novca ostavlja da bi ga uštedeo i koliko novca uzima od ušteđenog iznosa.
- **štednja u školi:** učenici donose novac koji su uštedeli u školu, i upravljaju procesom štednje preko Odbora koji ima svog blagajnika.

Svako ima svoju štednu knjižicu, a blagajnik vodi evidenciju u razredu u koju upisuje sve uloge i svaki podignuti iznos.

- **Individualni štedni računi u banci ili zadruzi:** za one koji žele, mogu da otvore lični štedni račun u banci ili lokalnoj zadruzi. U mnogim zemljama štedne račune mogu da otvaraju isključivo odrasli ili se račun može otvoriti isključivo sa odraslom osobom.
  - **Štedni račun razreda u banci ili u zadruzi:** razred otvara grupni račun, i redovno polaže svu ušteđevinu na taj račun. Svako ima svoju štednu knjižicu, a blagajnik vodi evidenciju u razredu o svim položenim iznosima i o svim iznosima koji se podižu. U mnogim zemljama štedne račune mogu da otvaraju isključivo odrasli ili se račun može otvoriti isključivo sa odraslom osobom.
4. Objasnite deci da nisu svi štedni račun i banke isti, i podstaknite učenike da razgovaraju o tome koji je način štednje bolji za njih. Možda će biti potrebno da učenici istraže da li i gde mogu da otvore štedni račun.

VIDEO

Video koji je ovde dat možete koristiti za građenje znanja o osnovnim informacijama pri objašnjavanju štednje.

Odgovorno postupanje sa novcem - dobre navike kod dece \ pitajte Koli Saveti \ edukativni videi koje izrađuje Mocomi <https://www.youtube.com/watch?v=IHDVnQg4T6c>

NAPOMENE ZA NASTAVNIKE

Svaki je učenik drugačiji, pa se tako razlikuju i načini na koje oni uče. Četiri najvažnija načina učenja su: vizuelno učenje, učenje slušanjem, učenje kroz čitanje odn. pisanje, i kinestetičko učenje. Trebalo bi da se potrudimo da uključimo svaku od ovih komponenti u plan lekcije koju predajemo kako bismo svakom učeniku pružili priliku da uči i raste.

5. Kažite učenicima da smisle i da nacrtaju stvar za koju žele da štede. Kako biste im objasnili proces štednje, povedite razgovor sa učenicima na ovu temu, koristeći se sledećim pitanjima (ako je potrebno, dodajte još pitanja):
- U čemu ćete štedeti svoj novac? Šta biste mogli da koristite kao kasicu za štednju?
  - Gde biste mogli da držite svoje kase?
  - Kako ćete beležiti koliko ste uštedeli? Gde ćete to beležiti? Koje ćete informacije tu upisivati?
- (I, ako su se učenici saglasili da zajedno štede):
- Ko će biti odgovoran za primanje novca za štednju, i za vođenje evidencije o iznosima koji se daju za štednju?
  - Gde ćete voditi evidenciju o ušteđevini razreda? Koje će se informacije beležiti u knjigu evidencije o štednji?

- Ko će voditi knjigu evidencije o štednji za ceo razred?
- Kada i kako ćete prikupljati ušteđevinu ili isplaćivati iznose koji se podižu?
- Da li ćete utvrditi najmanji mogući i najveći mogući iznos za polaganje ili za podizanje?
- Šta će se dogoditi ako se deo ušteđevine izgubi? Kako ćete rešavati slučajeve gubitka ili krađe? Ima li nekih drugih mera kojih možete da se setite da biste izbegli da do takvih slučajeva dođe?
- Da li želite da ustanovite zajednički fond kako biste zajedno izvodili neke od Aflaton aktivnosti ili poduhvata? Ako želite, koliko često i koliko novca ćete uštedeti za te aktivnosti? Koliko dugo ćete štedeti za te aktivnosti?

Promišljanje

Razgovor o zajedničkom fondu

1. Pitajte učenike da li žele da osnuju **zajednički fond** kako bi zajedno izvodili neke od Aflaton-aktivnosti ili poduhvata. Dogovorite se koliko često i koliko novca će učenici uštedeti za te aktivnosti, ako to žele da rade.

AKTIVNOST SA RODITELJIMA

1. Objasnite članovima porodica učenika šta je **štedna kasica za dobra dela**.
2. Neka učenici naprave štednu kasicu za dobra dela kod kuće.
3. Neka učenici za sebe naprave tokene za učinjena dobra dela, tako da svaki put kada učine neko dobro delo kod kuće, njihovi roditelji ili staratelji mogu da im daju po jedan token koji će onda oni stavljati u kasicu. Podstaknite učenike da kao tokene koriste reciklirane materijale, kao što su zatvarači od flaša, ili isečene tokene od korišćenog kartona.
4. Dogovorite se šta će biti podsticaj da učenici budu nagrađeni kada budu uštedeli dogovoreni broj tokena za izvršena dobra dela.

NAKNADNA AKTIVNOST

1. Dogovorite se sa učenicima da donesu u školu i pokažu svojim drugovima iz razreda svoje kasice za učinjena dobra dela. Pozovite roditelje da dođu u školu i da učestvuju u ovoj aktivnosti.
2. Prikažite i ispričajte priče o tokenima za različita dobra dela koje su učenici osmislili.
3. Razgovarajte o različitim dobrim delima koje učenici izvršavaju.

4. Razgovarajte o nagradama koje učenici dobijaju za učinjena dobra dela. Postavite im sledeća pitanja:

- Šta osećate kada izvršavate dobra dela i štedite kada ih izvršite?
- Šta vaši roditelji misle o kasicu za izvršena dobra dela?
- Da li je štednja za izvršena dobra dela dobra ideja? Zašto jeste ili zašto nije?

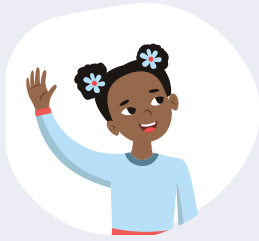
★ SAVET

Razmislite o tome da napravite štednu kasicu za dobra dela. Pokažite učenicima primere (na primer, fotografije) dobrih dela. Vodite računa da učenici razumeju šta je dobro delo i kako se zbog dobrih dela osećamo mi i ljudi oko nas. Objasnite učenicima da će svako od njih dobiti 5 tokena za dobra dela za svaku nedelju. Svaki put kada učine neko dobro delo, mogu da stave jedan token u kasicu za dobra dela. Redovno brojite tokene i pošto učenici ostvare prethodno dogovoreni broj tokena u kasicu, mogu da dobiju nagradu. Vodite računa da te nagrade budu odabrane tako da se svako dete oseća uključenim i da svako dete može da uživa u srećnim trenucima zajedno sa svojim drugovima iz razreda.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Ova lekcija sadrži Dodatne aktivnosti koje bi mogle da budu dopuna ovoj lekciji koje, u skladu sa odlukom predavača, organizuje Aflaton.

Priča iz Ugande br. 1: Linetina priča

Ja se zovem Linet Muhirva. Učlanila sam se u Aflaton pre oko četiri godine.

Pre nego što sam se učlanila u Aflaton, moja majka je želela da štedi novac za mene u banci, ali kada je program Aflaton uveden u našoj školi, ona me je savetovala da štedim kod Aflatona.

Tako sam srećna što štedim kod Aflatona zbog toga što bih, da sam štedela novac u banci, morala daleko da putujem i bilo bi mi teško da nađem prevoz do banke. Banka se nalazi veoma daleko od moje škole. Međutim, mnogo je lakše štedeti kroz Aflaton klub u školi. Samo treba da se obratim nastavniku, da vodim evidenciju u štednoj knjižici, i mogu da podižem novac.

U budućnosti želim da izgradim svoju banku i da je donesem u selo da bih pokazala deci koja nisu učila kako da štede novac kako mogu da počnu da štede. Moj savet drugoj deci je da štede sve više i više novca, zato što će im to pomoći u budućnosti ako budu imali problema pri kupovini, na primer, knjiga, olovaka ili bojica.

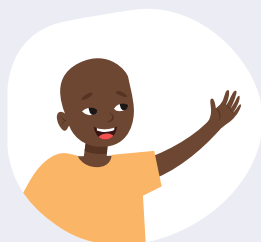
Priča iz Ugande br. 2: Nivamanjina priča

Ja se zovem Nivamanja Rodžers. Imam 12 godina. Ja sam drugo dete u porodici u kojoj ima šestoro dece. Živim sa bratom, koji me mnogo voli.

Ranije sam štedela novac kod kuće, ali samo da bih imala za stvari kao što su slatkiši ili sladoled. Moja majka je imala drvenu kutiju u kojoj je štedela novac, pa mi je dozvolila da štedim zajedno sa njom u toj kutiji. Kad god sam htela da uzmem novac, majka je otvarala kutiju i davala mi novac.

Ali, kada sam pošla u školu, saznala sam da moji drugovi iz razreda štede zajedno, i da oni mogu da podižu novac samo jednom, na kraju polugodišta. Odlučila sam da se učlanim u Aflaton-klub zbog toga što mi oni ograničavaju koliko puta mogu da podignem novac, i ne mogu kao kod kuće da ga podižem kada god to poželim.

I tako, prvi put u životu sam, kada sam podigla novac na kraju polugodišta, imala ušteđenih čak 13.000 ugandskih šilinga! Još imam taj novac, i još ga nisam iskoristila da nešto kupim. Sada kada sam naučila kako se štedi i odgovorno raspolaže svojim novcem, planiram da nastavim da štedim čak i kad upišem srednju školu.

Priča iz Ugande br. 3: Oboreova priča

Ja se zovem Obore Paul, i imam 12 godina (idem u šesti razred osnovne škole).

Ja sam član Aflaton-kluba u mojoj školi i pun sam samopouzdanja i volim da delim ono što imam sa drugima. Veoma sam dobar đak. U mojoj porodici ima dvoje dece, i oba moja roditelja rade. Otac je policajac, a majka radi kao frizerka na pijaci Nakava.

Kada porastem, želeo bih da osnujem svoju bolnicu ili kliniku, kako bih mogao da zapošljam ljude u mojoj zemlji koji nemaju posao. Pre nego što sam se učlanio u Aflaton, štedeo sam novac kod kuće. Moja majka ima kutiju u kojoj čuva novac koji je uštedela, pa sam i ja nekada u toj kutiji čuvao svoju ušteđevinu. Novac koji sam uštedeo sam nekada koristio da sebi kupim odeću za Božić. I ja štedim novac u Aflaton-klubu u mojoj školi. Volim kada štedim novac zajedno sa svojim drugovima iz škole zato što verujem da je moj novac na veoma sigurnom mestu. Čak i naša nastavnica čuva svoju ušteđevinu u toj kutiji, i vodimo računa o tome da kutija uvek bude na sigurnom.

Prvi put kada sam podigao svoj novac, dobio sam 17.000 ugandskih šilinga i osećao sam se kao da sam veoma bogat! U stvari, i dalje se osećam kao da sam veoma bogat zbog toga što i dalje čuvam taj novac. I dalje planiram kako ću i na šta da ga potrošim. Planiram da nastavim da štedim sve dok ne dobijem novac da kupim moju kasicu, zato što ona koju imamo kod kuće pripada mojoj majci, a ja bih voleo da imam svoju.

Želeo bih da poručim svojim drugovima koji su takođe članovi Aflatona da i oni nastave da štede, a onima koji još nisu počeli da štede da to učine. Uvek sam tako srećan kada se vraćam kući iz škole na kraju polugodišta sa mnogo novca i dobrim ocenama u knjižici. Uvek se radujem praznicima. Ni u školi nikada ne uzimam novac na zajam, zato što uvek imam svoj novac.

Priča iz Ugande br. 4:
Nalumina priča

Zovem se Nalumi Priscila. Imam 11 godina i idem u šesti razred osnovne škole. Član sam Aflatona u školi i štedim novac u okviru programa Aflaton. Ja sam starije od dvoje dece u mojoj porodici. Oba moja roditelja su pripadnici Policije Ugande, a naše rodno selo se nalazi u Okrugu Palisa.

Pre nego što sam se učlanila u Aflaton, uopšte nisam štedela novac, zato što nisam imala sigurno mesto na kome sam mogla da ostavljam svoju ušteđevinu. Kada je Aflaton uveden u našu školu, ja sam se učlanila, a roditelji su mi rekli da je dobro da počnem da štedim.

Veoma sam srećna što sam član programa Aflaton zbog toga što malo po malo pokušavam da uštedim novac, a to onda na kraju bude velika količina novca. Prvi iznos koji sam uštedela je bio 10.500 ugandskih šilinga, i ja sam od tog novca kupila nove cipele i majicu. Bila sam veoma ponosna zbog toga, zato što deca u mom selu uglavnom idu bosonoga u školu.

Kada porastem želim da imam svoju veliku fabriku i želim da pravim cipele koje ću deliti deci čiji roditelji nemaju novca za kupovinu obuće. Želim da kažem drugim članovima Aflatona da i oni treba da počnu da štede zbog toga što je to dobra investicija za njihovu budućnost.

Priča iz Ugande br. 4:
Uvangabeina priča

Ja se zovem Uvangabe Alis. Imam 13 godina, i idem u šesti razred osnovne škole. Ja sam veoma živahna devojčica. Ja sam treće dete u porodici u kojoj ima četvoro dece.

Pre nego što sam se učlanila u Aflaton, uopšte nisam štedela novac. Sav novac koji sam dobijala sam samo trošila, zato što nisam znala da se novac može štedeti.

Sada sam Predsednica Kluba Aflaton, i odgovorna sam za program Aflaton u mojoj školi. Moj zadatak kao Predsednice je da potpisuje štedne kartice članova Aflaton kluba pošto na dan koji je određen za izvođenje aktivnosti štednje, završimo te aktivnosti.

Ja nemam standardni potpis kao što to imaju odrasli, ali se trudim da smislim neki potpis. Za sada kao potpis koristim početna slova svog imena.

Veoma sam srećna što sam članica Aflatona zato što sam stekla mnogo veština, a naročito veštinu da predvodim svoje drugove i druge vršnjake koji su članovi Aflatona.

1

DODATNA AKTIVNOST: IZRADA ŠTEDNE KNJIŽICE**Neophodni materijali**

1. papir
2. **Papir sa tabelom za evidenciju o ušteđevini** (po jedan ili više primeraka za svakog učenika)
3. lepak ili heftalica
4. bojice/voštane bojice/boja za prste
5. markeri
6. nalepnice

1. Podelite svim učenicima primerke papira sa tabelom za evidenciju o štednji, i po jedan prazan list papira.
2. Kažite učenicima da presaviju papir sa tabelom za evidenciju o štednji duž središnje linije i da iza tog papira dodaju još jedan prazan papir tako da njihova štedna knjižica ima prednju i zadnju koricu.
3. Neka učenici zaheftaju ili zalepe te dve strane kako bi napravili štednu knjižicu, i neka napišu svoje ime na prednjoj korici.
4. Neka učenici ukrase prednje i zadnje korice svojih štednih knjižica pomoću materijala za kreativne aktivnosti.
5. Razgovarajte o tome da li bi učenici osim toga želeli da naprave štednu knjižicu za ceo razred kako bi štedeli za Aflaton aktivnosti ili socijalne projekte. Ako učenici to žele, dogovorite se o tome kako će se kolone popunjavati i koliko često i koliko novca će učenici štedeti za te aktivnosti.
6. Ako učenici odluče da naprave štednu knjižicu za ceo razred, zatražite od dece da podele među sobom odgovornosti za različite poslove, kako što su prikupljanje novca, beleženje iznosa u štednu knjižicu i vođenje štedne knjižice, i drugo.

2

DODATNA AKTIVNOST: IME ZA MOJU ŠTEDNJU**Neophodni materijali**

1. štedna knjižica ili kutija za štednju
2. olovke u boji/voštane bojice

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: određivanje vrednosti različitih stvari

Promišljanje: diskusija na času – razumevanje vrednosti stvari

Početak rada

Diskusija na času

1. Postavite učenicima sledeća pitanja:

- Kakav bi poklon najviše želeli da dobijete za sledeći rođendan? Zbog čega? Koliko taj poklon košta?
- Da li je to jeftino ili skupo?
- Da li biste mogli da uštedite novac i da sami to kupite? Zbog čega biste mogli ili zbog čega ne biste mogli da uštedite taj novac?

Učenje

Određivanje vrednosti različitih stvari

1. Sada kažite učenicima da izvade svoje pernice ili stvari za školu i da ih stave na sto. Neka učenici pogađaju vrednost svojih pernica i sadržaja tih pernica – na primer, 15 dinara košta olovka, 30 nalivpero, 150 koštaju markeri, 30 dnara je gumica, 200 dinara pernica, i tako dalje. Koliko to sve zajedno košta?

Učenje

Određivanje vrednosti različitih stvari

1. Postavite učenicima sledeća pitanja:

- Da li ste iznenađeni? Zbog čega ste iznenađeni ili zbog čega niste iznenađeni?
- Da li ste ikada razmišljali o tome koliko te stvari koštaju?
- Razmislite o tome koliko ukupno košta sve što posedujete?
- Da li imate više novca nego što ste mislili da imate/da li ste bogatiji nego što ste mislili?
- Da li mislite da je važno da vodite računa o stvarima koje posedujete? Zbog čega je to važno ili zbog čega to nije važno?

2. Objasnite učenicima da sve stvari koje imamo imaju određenu vrednost, čak iako na njima više ne vidimo cenu i da je važno da se vodi računa o tim stvarima.

3. Pitajte učenike za šta bi oni želeli da štede. Ako je potrebno, pomozite im tako što ćete ih pitati da imenuju nešto u čemu bi uživali, a što nije mnogo skupo ili teško nabaviti (npr. čestitka za rođendan nekog člana porodice, odlazak u bioskop, knjiga, itd.).

4. Pošto učenici kažu za šta bi želeli da štede, neka to nacrtaju na svojim kasicama ili na svojim štednim knjižicama da bi im to služilo kao podsetnik.

3

DODATNA AKTIVNOST: DA LI SI ŠTEDIŠA ILI TROŠADŽIJA?

30
min

Neophodni materijali

1. internet konekcija
2. ekran mobilnog telefona/ tableta/ projektora
3. zvučnici

1. Aktivnost za nadogradnju osnovnih znanja koja učenici poseduju: recite im da će pogledati video tokom koga će im biti postavljena pitanja. Učenici treba da od ponuđenih prepoznaju najprimereniju mogućnost.

★ SAVET

Proverite jačinu zvuka tako što ćete stati u najdalji deo učionice da proverite da li se tekst vidi i da li se zvuk čuje. To će vam takođe biti od koristi pri pravilnom postavljanju ekrana.

VIDEO

Pustite video i vodite računa da deca pažljivo slušaju.

Da li ste štediša ili trošadžija?
<https://en.islcollective.com/video-lessons/are-you-a-saver-or-a-spender>

TEMA 4

Planiranje i određivanje budžeta

6

Razumevanje naših potreba i želja

Specifični rezultat

Upoznati su sa konceptom odgovorne kupovine.

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. Prave razliku između potreba i želja, dobara i usluga i proizvođača i potrošača.

Neophodni materijali

1. papir
2. olovke
3. tabla i kreda ili tabla sa papirom i marker (u zavisnosti od raspoloživih resursa)
4. Radni list: **Pamet i budžet**

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: aktivnost u grupi

Promišljanje: javno predstavljanje urađenog

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

potrebe, želje, neophodnost, odgovorno kupovanje

DEFINICIJE

„Potreba“ je nešto što je organizmu neophodno da bi preživeo. Na primer, ljudima je neophodan vazduh, hrana, voda i mesto za život.

„Želja“ je nešto što bi neko voleo da ima. Na primer, bicikl, video igrice i televizor su želje; ljudi mogu da prežive i bez tih stvari.

Početak rada Diskusija na času

1. Objasnite učenicima da je odnos između potreba i želja važna lekcija koju svako treba da razume i koja mu pomaže da pravi bolje izbore pri kupovini.
2. Postavite učenicima sledeća pitanja:
  - Šta znači reč **potreba**?
  - Šta znači reč **želja**?
3. Zapišite odgovore učenika na tabli ili na tabli sa papirom.
4. Nakon toga im postavite sledeća pitanja:
  - Šta je važnije: potreba ili želja?
  - Šta ljudi mogu da urade da bi pribavili ono što im je neophodno ili ono što žele?
5. Kažite učenicima da nešto što je za jednu osobu potreba za neku drugu osobu može predstavljati želju. Na primer, poljoprivredniku mobilni telefon može biti potreban da bi bio u kontaktu sa svojim kupcima da bi prodavao svoje proizvode, a tinejdžer može da želi da ima mobilni telefon da bi igrao igrice.

Učenje Aktivnost u grupi

1. Neka se učenici podele u grupe od po petoro ili šestoro, a vi svim grupama podelite po list papira i po jednu olovku.
2. Kažite učenicima da mnogi ljudi imaju poslove i rade da bi zaradili novac kako bi zadovoljili svoje potrebe i želje. Ljudi mogu koristiti svoj novac za kupovinu **dobara i usluga**. „Dobra“ su stvari koje se izrađuju ili gaje, i to je obično nešto što možete da vidite ili da dodirnete.
3. Kažite grupama da pogledaju po učionici i da pokušaju da pronađu primere za različita dobra.
4. Zadajte grupama da nabroje sva dobra koja se nalaze u školi, i dajte im dva minuta da to urade.

5. Nakon toga, kažiite učenicima da je usluga rad koji neko obavlja za neku drugu osobu. Na primer, automehaničar pruža uslugu popravke vozila, nastavnik pruža uslugu obrazovanja učenika, a lekar pruža uslugu praćenja zdravlja pacijenta i lečenja bolesti.
6. Kažiite grupama da prodiskutuju i da nabroje različite usluge koje su ljudima potrebne i koje se nude. I za izvršenje ovog zadatka im dajte dva minuta.
7. Kada učenici izvrše ovaj zadatak, kažiite im da je proizvođač neko ko izrađuje ili gaji robu ili nudi usluge. Poljoprivrednici, stolari, bibliotekari i zanatlije su sve primeri za proizvođače. Potrošač je neko ko kupuje dobra i usluge.
8. Zadajte grupama da prepoznaju i da navedu u vidu spiska, različite stvari koje oni troše, kao i to ko je te stvari proizveo. Dajte učenicima dva minuta da izvrše ovaj zadatak.
9. Objasnite grupama da ljudi često žele mnogo više nego što im je potrebno. Zbog toga ljudi moraju da prave izbore u vezi sa tim šta im je zaista potrebno i šta mogu da priušte. Neka učenici razmisle o tome da li bi neko trebalo da kupi namirnice ili da umesto toga potroši novac na novu video igricu? Objasnite da deca treba da nauče da prvo kupe ono što im je potrebno, a da tek nakon toga mogu da kupuju ono što žele. Dajte učenicima dva minuta da izvrše ovaj zadatak.
10. Na kraju, zadajte učenicima da pripreme skeč u kome će prikazati kako treba donositi mudre odluke pri trošenju novca na osnovu toga što žele i što im je potrebno. Objasnite učenicima da se pri obavljanju ovog zadatka mogu služiti spiskovima koje su upravo napravili i da treba da naprave scenarije u kojima neko dete treba da napravi odgovorne izbore u situaciji u kojoj troši novac. Kažiite učenicima da u scenarije treba da uključe i ideju da na želje ne treba trošiti previše novca.

Promišljanje

Javno predstavljanje urađenog

1. Zamolite grupe da jedna po jedna predstave svoje skečeve ostalim učenicima u razredu.

★ SAVET

Zadajte učenicima da pronađu časopis u kome ima slika različitih proizvoda i njihovih cena, kao što su odevni predmeti, igračke, namirnice, i slično, i da u vidu dijagrama naprave spisak predmeta prikazanih u časopisu koji su „želje“ i onih koji su „potrebe“. Zadajte učenicima da donesu te stranice novina i dijagram u školu narednog dana. Neka učenici razgovaraju o različitim vrstama stvari koje su „želje“ i „potrebe“ koje kupuju sa svojim roditeljima, odnosno starateljima.

RADNI LIST

Ovu stranicu možete odštampati!

RAZUM I BUDŽET

1. Aflaton klub organizuje u školi sajam čitanja, a ti si blagajnik koji ima zadatak da upravlja finansijama. Tvoja sekcija je uštedela 680 dinara.

Možeš li da doneseš odluku o aktivnostima i odgovarajućem budžetu koji treba dodeliti za svaku aktivnost?

Primeri: ukrasi, knjige, itd.

★ SAVET

Ne zaboravite da ostavite određeni iznos za ostale razne troškove.

Detaljan opis	Iznos	Iznos koji mi je ostao
Ukrasi	40 dinara	640 dinara (680-40)

2. 2. Treba da učestvuješ u takmičenju u govorništvo, a tema je **Štedimo električnu energiju! Štedimo novac**. Napiši svoj govor u polju ispod.

3. Možeš li da kažeš koje su njihove potrebe?

	Potrebe		Potrebe
	Potrebe		Potrebe

4. Uštedeo/la si 120 dinara i otišao/la si u prodavnicu igračaka. Možeš da kupiš jednu od sledećih igračaka. Koju ćeš kupiti i zašto?

A: Slagalica | cena: 100 dinara

Nova
Izrađena pomoću štetnih
hemikalija i dečjeg rada

B: Automobilčić | cena: 100 dinara

Polovan Recikliran
Donacija od 10 dinara humanitarnoj
organizaciji za zaštitu planete Zemlje.

Biram da kupim _____

zato što _____

_____

_____

TEMA 4

Planiranje i određivanje budžeta

7

SMART finansijski planovi i ciljevi

Specifični rezultat

Mogu da povežu svoje lične planove sa finansijskim izborima.

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. izrade lične planove pomoću SMART ciljeva

Neophodni materijali

1. Radni list: **Ciljevi koji su SMART** (po jedan za svakog učenika i ako je moguće)
2. papir
3. olovke

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: aktivnost u parovima

Promišljanje: dodaj kamičak

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

SMART ciljevi, planiranje, finansijsko stanje

Početak rada

Diskusija na času

1. Kažite učenicima da oni koji žele da budu bogati podignu ruku? Nakon toga kažite učenicima da će tokom današnje lekcije naučiti kako se razvijaju finansijski planovi koji su SMART i koji imaju pozitivan uticaj na njihovu finansijsku situaciju.
2. Pitajte učenike koja je razlika između **cilja** i **želje**? Dopustite deci da razgovaraju i da naglas odgovaraju na ovo pitanje.
3. Kažite učenicima po čemu se cilj razlikuje od želje. **Želja je nešto što ljudi žele, ali se ne trude da to ostvare. Cilj je, pak, nešto na čemu ljudi rade kako bi ga ostvarili. Za to su neophodni planiranje i trud.**
4. Nakon toga, pokažite učenicima primere želje i cilja. Na primer, ja želim da napravim vilu na Marsu, ili moj cilj je da očistimo naš kraj i da bismo to ostvarili moram da napravim tim, da obrazujem članove zajednice i da prikupim donacije.
5. Ostavite učenicima vremena da samostalno razmisle o svojim željama i ciljevima i zatražite od nekoliko učenika koji se sami jave da podele sa ostalima svoje odgovore.
6. Kažite učenicima da je, kada znamo da su naši ciljevi SMART, lako možemo da ih ostvarimo. Sada ćemo naučiti koje su karakteristike SMART finansijskog plana.

Učenje

Donošenje odluke o tome kako će se štedeti

1. Objasnite učenicima da kada prave planove, treba da imaju na umu da ti planovi treba da budu **SMART**. To znači da je taj plan:
  - **Specifičan:** svakome treba da bude jasno šta ste mislili i plan ne treba da bude obiman (npr. plan treba da bude recimo „popraviti moju prosečnu ocenu iz matematike“, a ne „da budem bolji u školi“).
  - **Merljiv:** možete da utvrdite da li je plan bio uspešan jednostavnim odgovorom „da“, „ne“ ili pomoću nekog drugog načina merenja, kao što je ocena dobijena na času.
  - **Usmeren na delovanje:** jasno je šta vi (ili neko drugi) treba da uradi. Realističan: plan se može ostvariti ako se uzme u obzir koliko vam je vremena i resursa na raspolaganju. Na primer, možete uštedeti 50 dinara mesečno od svog džeparca, ali ne možete uštedeti 10.000.
  - **Vremenski ograničen:** imate vremenski raspored prema kome treba da izvršavate svaku aktivnost. Na primer, vaš cilj je da naučite da svirate klavir, ali ne možete naučiti da svirate klavir za samo jedan čas, neophodno je da završite početni kurs koji traje pet meseci.
2. Kažite učenicima da se podele u grupe od po petoro. Kada se grupe oforme, dajte svakoj grupi Radni list Ciljevi - SMART ciljevi ili umesto toga možete nacrtati šemu iz Radnog lista na tabli ili na tabli sa papirom. Kažite učenicima da će imati 7 minuta da razgovaraju i da ciljeve pretvore u SMART ciljeve.

3. Neka grupe predstave i međusobno upoređuju svoje odgovore. Grupe mogu odrediti učenika koji će predstavljati rad svoje grupe većoj grupi. Pokažite učenicima da cenite i prihvatate razlike u mišljenjima između grupa.
4. Kažite učenicima da nam ciljevi koji su SMART omogućavaju da pravimo ostvarive specifične ciljeve i da ostvarujemo svoje šire ciljeve.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Učenici će davati odgovore koji će se međusobno razlikovati, a vi bi trebalo da učenicima pružite priliku da uporede različite formulacije ciljeva koje vode do sličnih rezultata..

Promišljanje Dodaj kamenčić

1. Neka učenici stanu u krug, a vi nasumično odabranim učenicima dajte pet kamenčića.
2. Kažite svim učenicima da će igrati jednu varijantu igre „Dodaj loptu“, u kojoj treba da dodaju kamenčiće drugovima koji su u krugu, i da kada vi kažete „Stop“, deset učenika koji drže kamenčiće (jedan po jedan) treba da odgovaraju na pitanje koje vi postavite o SMART ciljevima.
3. Kažite učenicima da počnu da dodaju kamenčiće u krug i kada vi kažete „Stop“, pet učenika koji drže kamenčiće treba jedan po jedan da kažu po jednu razliku između planova koje su pravili ranije i planova koje prave koristeći SMART ciljeve.

AKTIVNOST SA RODITELJIMA

Razgovarajte sa roditeljima, odnosno starateljima vaših učenika o porodičnim ciljevima. Vidite da li biste mogli da pomognete njima i njihovim porodicama tako što ćete izmeniti ciljeve tako da budu više SMART.

RADNI LIST

SMART CILJEVI

Ovu stranicu možete odštampati!

Naziv grupe: _____

Devi razgovara o svojim ciljevima sa tobom. Upravo si došao/la sa Afalton-časa na kome ste učili kako se ciljevi pretvaraju u ciljeve koji su SMART.

Možeš li da pomogneš Devi da ponovo napiše svoje ciljeve na osnovu onoga što si naučio/la?

CILJEVI	SMART CILJEVI
Kupiti novi bicikl	
Štedeti za kupovinu nove igračke	
Napraviti kućicu za psa	

TEMA 5

Socijalni i finansijski projekti

8

U redu je biti drugačiji!

Specifični rezultat

Mogu da komuniciraju i da uspostave odnos sa osobama koje imaju drugačije sposobnosti, koje dolaze iz drugačijih sredina, koje su druge vere, itd.

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. razumeju pojmove „razlika“, „različnost“ i „zajednica“.

Neophodni materijali

1. papir

2. olovke

3. tabla i kreda ili tabla sa papirom i marker (u zavisnosti od raspoloživih resursa)

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: aktivnost u parovima i aktivnost na času

Promišljanje: diskusija na času

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

razlike, zajednica, različnost

DEFINICIJE:

Razlika: nešto po čemu dvoje ili više ljudi ili dve ili više stvari nisu isti.

Različito: osobina da je nešto sačinjeno od mnogo različitih ljudi, bića ili stvari; kada nešto ima mnogo različitih elemenata.

Zajednica: grupa ljudi koji imaju nešto zajedničko, kao što su interesi, ciljevi, ili deljenje istog životnog ili radnog prostora; grupa ljudi koja saraduje i uči da zajedno radi.

Početak rada

Diskusija na času

1. Pokažite učenicima bilo koje dve stvari koje su međusobno slične po izgledu i koje se po izgledu međusobno razlikuju. Kao primer za prvi krug, pokažite učenicima dva ista nalivpera i onda im pokažite nalivpero i papir. U drugom krugu pokažite učenicima fotografije dvoje dece iz različitih zemalja, ili možete pitati decu da li mogu da se sete ljudi za koje znaju ili misle da su iz neke druge zemlje? Koristite tehniku podsticanja učenika da pruže odgovore da biste dobili odgovore o tome šta čini da ljudi i stvari izgledaju slično i različito.

VIDEO

Koristite ovaj video da biste omogućili da deca razumeju koncepte uz pomoć vizuelno ispričane priče. Nakon toga, nastavite sa radom iz prethodnog dela od tačke 2. pošto je taj koncept obuhvaćen u ovoj priči.

Različito i inkluzija
<https://www.youtube.com/watch?v=tETTSgS4ZpE&t=155s>

2. Sada postavite učenicima sledeća pitanja kako biste im pomogli da proniknu dublje u ovu temu:
  - Šta reč „razlika“ znači za vas?
  - Šta reč „različito“ znači za vas?
  - Šta reč „razlika“ znači za vas?
  - Na koje se mi sve načine osećamo drugačijima, i kako slavimo te razlike u našoj zajednici?

Učenje

Aktivnost u parovima i aktivnost na času

1. Nacrtajte krug na tabli ili na tabli sa papirom i napišite reči „razlika“ i „različnost“ u centru kruga. Postavite učenicima sledeća pitanja:
  - Na šta pomislite kada čujete reči „razlika“ i „različnost“?
2. Zapisujte odgovore koje su učenici dali na tabli ili na tabli sa papirom oko kruga.
3. Nakon toga, uvedite učenike u razgovor tako što ćete im postaviti sledeća pitanja:
  - Zbog čega je važno imati različite ljude u zajednici koju čini razred?
  - Koje bi bile mane da su svi u razredu isti?
  - Šta mislite, zbog čega su razlike važne?
  - Kako različite razlike doprinose razredu ili zajednici?
4. Koristite odgovore učenika na poslednje pitanje da na tabli ili na tabli sa papirom napravite dijagram u kome je prikazano kako različite razlike mogu da doprinesu razredu ili zajednici.
5. Nakon toga, podelite svim učenicima po list papira i olovku. Zadaite učenicima da na papiru napišu svoje ime, i da dodaju reči i crteže kojima će sebe opisati i koji predstavljaju ono što ih čini drugačijim od drugih učenika u njihovom razredu.
6. Kada učenici završe ovaj zadatak, kažite im da sve listove papira stave zajedno na pod u sredini učionice kako bi napravili kolaž i da ih dobro pogledaju i da se dive onome što su napravili jer to predstavlja različitost u zajednici njihovog razreda.
7. Na kraju spojite delove selotejpom i okačite kolaž u učionici.

Promišljanje

Diskusija na času

1. Uvedite učenike u kratku diskusiju tako što ćete im postaviti sledeća pitanja:
2. Šta možete da uradite da bi ljudi koji vas okružuju osetili da su uključeni?
3. Šta osećate u vezi sa različitostu u vašem razredu i u zajednici u kojoj živite?

DODATNA AKTIVNOST

Sa gostujućim nastavnikom

Možete pronaći nastavnika koji radi u nekom drugom okruženju i pozvati ga da deci održi kratak govor u kome će ih podstaći da dalje rade i uče. Ta osoba može govoriti o izazovima sa kojima se suočava, o onome što je naučio/la i o podršci koju dobija od zajednice u kojoj radi, i slično.

Sve o **AFLATON-DANU!**

Aflaton-dan se slavi širom sveta 17. marta. To je prilika za učenike da proslave sav rad koji su ostvarili tokom cele godine, da razmišljaju o ličnom razvoju, da prikažu svoja dostignuća svojoj školi, roditeljima/starateljima i zajednici, i da se osećaju povezanim sa drugom Aflaton-decom. U školama i Aflaton-klubovima po celom svetu, deca proslavljaju Dan Aflatona na različite načine.

Na ovaj dan, Aflaton International organizuje video pozive sa partnerima širom regiona i deca i partneri po celom regionu se sreću, pozdravljaju, časkaju i uče. To je jedan interaktivan događaj; ohrabrujemo vas i vašu organizaciju da učestvujete.

★ **SAVET**

Ako 17. mart nije prikladan uzimajući u obzir školsku godinu u vašoj zemlji možete uvek da održite Dan Aflatona u bilo koje drugo vreme, deleći rad i učenje sa roditeljima/starateljima i/ili učenicima iz drugih razreda.

ZNAČAJ KOJI DOGAĐAJI KAO ŠTO JE AFLATON-DAN IMAJU ZA SVE KOJI UČESTVUJU U NJIMA:

1. Učenicima omogućava da pokažu svoje skrivene potencijale;
2. To je prilika da učenici grade odnos sa svojim drugovima i nastavnicima;
3. To je prilika da roditelji shvate interesovanja svoje dece u vezi sa nastavnim programom;
4. To je zanimljiv način da se deci omogući da se bave planiranjem, organizacijom i da fizički budu aktivna.

PRIPREME ZA AFLATON-DAN

1. Prema raspoloživom vremenu i sredstvima, vi zajedno sa učenicima možete da otpočnete pripreme za Aflaton-dan.
2. **Podstaknite** decu da kreiraju dekoracije od otpada, da pripreme skečeve, da recituju pesmice, itd.
3. Možete da zamolite decu da naprave Aflaton-ugao gde će da izlože svoje radne listove, štedne kasice ili čak Aflaton-poster.
4. Po mogućstvu uključite i školu/zajednicu i roditelje.
5. **Pozovite!** Informišite i po mogućstvu pozovite direktora škole, kolege, učenike iz drugih razreda i roditelje/staratelje.
6. **Razglasite!** Pošaljite fotografije ili napišite članak o ovom danu za vaše lokalne novine.
7. Pripremite male kartice zahvalnica i/ili poklone za vašeg(e) gosta(e).
8. **Identifikujte učenika(e) koji će pomoći u organizovanju celokupnog događaja sa vama.**

SMERNICE ZA UČENIKE

1. Podstaknite učenike da pripreme skeč, igranje uloga, poster i slično kojima će prikazati ono što su naučili.
2. Podstaknite učenike da rade u grupama i u parovima. Ako neko od učenika želi da radi, predstavi ili napravi nešto sam, dozvolite mu/joj da to i učini!
3. Podstaknite učenike da dovedu svoje roditelje ili braću i sestre.

TEMA 5

Socijalna i finansijska preduzeća

9

Aflaton-dan!

Specifični rezultat

Promišljanje, diskusija i demonstriranje naučenog tokom Aflaton-lekcija i proslava uspešnog završetka radionice.

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. rade na razvoju zajednice
2. grade svest zajednice
3. prethodno isplaniraju i organizuju neki događaj
4. pokažu šta su naučili

Neophodni materijali

1. kartica sa izjavom zahvalnosti i/ili neki poklon za gosta ili goste (koje su pripremili učenici)
2. tabla
3. papir (plavi, ako je moguće)
4. olovka, bojice
5. Aflaton-sertifikati

Metodologija

Početak rada: predstavljanje Aflaton-dana

Učenje: smišljanje ideja

Promišljanje: akcioni plan

Trajanje

60 minuta

Ključne reči

karijera, godišnji događaj, proslava, učenje

Informacije za nastavnike

Ovaj čas treba da vode učenici. Pokušajte da ih uključite u aktivnosti kao što su ukrašavanje učionice ili prostora ili izražavanje zahvalnosti gostujućem govorniku. Učenici bi trebalo da pokušaju da izvedu neke nove aktivnosti, recimo da neko pokuša da izrecituje neku pesmu, da izvedu neki ples, i slično. Vi ste do sad uspešno izveli planirane lekcije, **KUDOS**. Sada je trenutak da i vi kao nastavnik takođe **SLAVITE**, i zato ne **OKLEVAJTE**.

Odštamajte sertifikate unapred (pogledajte **sertifikat na strani 68**).

Početak rada Predstavljanje Aflaton-dana

1. Neka učenici pozdrave goste, roditelje i zaposlene u školi.
2. Potom, neka učenik koji je voditelj uvede učenike u diskusiju tako što će im postaviti sledeća pitanja:
  - Na osnovu vaših iskustava – kod kuće, u školi, sa prijateljima, u susedstvu, gradu, državi, zemlji ili na svetu – šta za vas znači zajednica?
  - Koje su dobre strane vaše ili ove zajednice?
  - Šta biste želeli da se u toj zajednici unapredi ili izmeni?
3. Zapišite ključne poente na tabli ili na tabli sa papirom.

Učenje Smišljanje ideja

1. Kažite učeniku koji je voditelj da podeli plavi papir učenicima.
2. Učenik koji je voditelj treba da kaže učenicima da razmisle o sledećim pitanjima:
  - Kako bi izgledao vaš savršeni posao?
  - Kako bi vaš svet mogao da izgleda za deset godina?
  - Kako bi svet u kome bi svi na svetu radili/ cela zajednica radila zajedno?
3. Učenik koji je voditelj u diskusiju uključuje i goste, roditelje i zaposlene u školi.
4. Nakon diskusije, vi treba da zadate učenicima da nacrtaju svoje vizije onoga o čemu se pre toga diskutovalo na papirima (plave boje), i da to oboje.
5. Ostavite učenicima nekoliko minuta da obave taj zadatak, a onda im kažite da pokažu šta su nacrtali ostalima u razredu.
6. Okačite ove crteže na zidove učionice, a možete pozvati učenike da pokažu svoje veštine, da održe svoje govore ili bilo šta drugo što bi želeli da urade.
7. Pozovite roditelje da kažu nešto o svojim osećanjima i razmišljanjima o ovom programu.

Promišljanje

Akcioni plan

1. Pripremite kratak govor u kome ćete podeliti sa učenicima šta osećate i šta ste sa njima naučili. U govoru osim toga možete navesti i neke savete za roditelje. Na primer, kako oni mogu unapređivati naviku štednje kod svoje dece, kako oni mogu da omoguće deci da izražavaju svoja osećanja, i slično.
2. Na kraju, pozovite gosta koji treba da se obrati prisutnima ili roditelje da podele deci certifikate.

Čestitamo! Završili smo radionicu!

★
ČESTITAMO
6

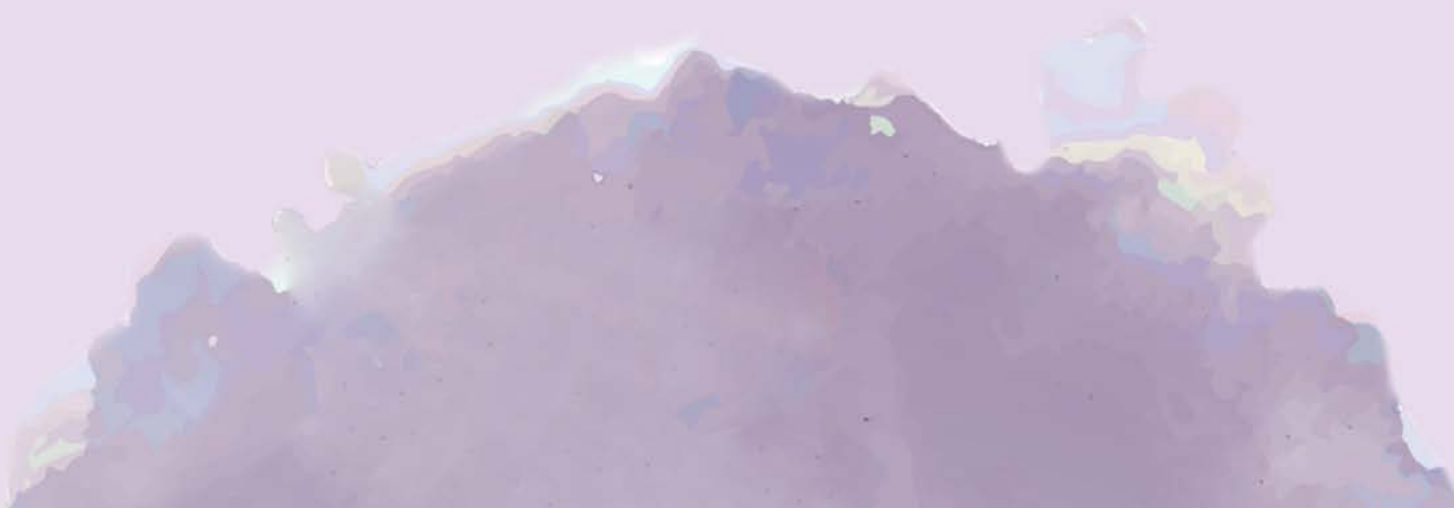
Ovaj sertifikat je potvrda da

uspešno završio/la
šestu godinu Aflaton program

Potpis nastavnika:

DODATNE LEKCIJE

TEMA 1

Razumevanje samog sebe i samosvest

1

Izbori, odluke i posledice

Specifični rezultat

Umeju da održavaju ravnotežu, uspostavljaju prioritete i prave izbore između različitih mogućnosti u životu.

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. istraže značenje odgovornosti kroz ispitivanje izbora, donošenje odluka i iskustva sa posledicama određenih izbora i odluka.

Neophodni materijali

1. papir
2. olovke
3. tabla i kreda ili tabla sa papirom i marker (u zavisnosti od raspoloživih resursa)

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: aktivnost u grupi i javno predstavljanje urađenog

Promišljanje: diskusija na času

Trajanje

40 minuta

Ključne reči

odgovoran, pouzdan, izbori, odluke, posledice

Napomena za nastavnike

Pre časa, zapišite pitanja navedena u okviru aktivnosti Učenje na vrhu table ili table sa papirom, tako da učenici mogu lako da ih vide tokom vežbanja.

Početak rada

Diskusija na času

1. Kažite učenicima da će danas učiti o tome kako se može biti odgovoran i pouzdan.
2. Postavite učenicima sledeće pitanje:
  - Da li ste ikada obećali da ćete biti odgovorni za nešto ili prema nečemu, zaista imali nameru da tako i postupite, ali da ste nekako na to potpuno zaboravili i da onda niste mogli da na vreme ispunite obećanje koje ste dali?
3. Nakon toga, neka učenici zatvore oči, a vi im kažite da zamisle sledeći scenario:

Od vas se očekuje da dođete kući odmah posle škole da biste otključali vrata mlađem bratu i sestri, kojima se škola završava kasnije. Znaete da imate najmanje 20 minuta pre nego što morate da budete kod kuće, i, kada vas je drugar/dругarica pozvao/la da se prošetate do njegove kuće da vidite novu video igricu/novu haljinu, vi ste pomislili da za to imate dovoljno vremena i da ćete i posle toga stići kući na vreme.

Međutim, pošto ste zajedno stali da popričate sa drugovima/dругaricama na putu do njene/njegove kuće, zaboravili ste koliko je sati, i shvatili ste da je već prekasno da stignete kući na vreme tek kada ste stigli dok drugarice/druga. Vaš brat i sestra su verovatno već stigli kući, i sada stoje napolju i čekaju već pet ili deset minuta. Brinete se i razmišljate šta treba da uradite. Još ste se više zabrinuli kada ste se zapitali da li su oni dobro i da li je sa njima sve u redu. Počinjete da razmišljate o tome šta će vam reći kod kuće zbog vašeg neodgovornog ponašanja.

Učenje

Aktivnost u grupi

1. Neka se učenici podele u grupe od po petoro do šestoro, a vi svakoj grupi dajte list papira i olovku.
2. Kažite grupama da razmisle o scenariju koji ste im upravo pročitali i da razgovaraju o pitanjima koja su napisana na tabli ili na tabli sa papirom (koja su data u nastavku). Zamolite po jednog člana iz svake grupe da zapisuje odgovore grupe na papiru koji su dobili:
  - Imajući na umu ovu situaciju, koje izbore imate na raspolaganju?
  - Koju ćete odluku vi doneti?
  - Koje su moguće posledice vaših postupaka?
  - Koje su moguće posledice vaše odluke?

3. Ostavite učenicima pet minuta da o tim posledicama razgovaraju, a onda nacrtajte tri kolone na tabli ili na tabli sa papirom i u tim kolonama napišite sledeće: Izbori; Odluke; Posledice.
4. Neka sve grupe, jedna po jedna, podele svoje odgovore, a vi zapišite njihove odgovore na tabli u odgovarajuće kolone.
5. Kada to završite, kažite učenicima da imaju nekoliko minuta da u svojim grupama razgovaraju o odgovornosti i pouzdanosti.

Promišljanje

Javno predstavljanje urađenog

1. Uvedite učenike u razgovor o odnosu između odgovornosti i pouzdanosti.
2. Tokom razgovora, postavljajte učenicima sledeća pitanja:
  - Zbog čega je važno biti odgovoran?
  - Kako vaši postupci utiču na živote drugih ljudi?

★ SAVET

Scenariji o odgovornom ponašanju

Možete koristiti scenarije date u nastavku kako biste pružili priliku učenicima da razmisle o posledicama sopstvenog neodgovornog ponašanja ili neodgovornog ponašanja ljudi oko sebe.

- Šta bi se dogodilo da vaš sused počne da baca smeće ispred vaše kuće?
- Šta će se dogoditi ako vaš drugar zagubi vašu svesku?
- Šta će se dogoditi ako se prema devojčicama ophodimo kao da su inferiorne u odnosu na dečake?

TEMA 1

Razumevanje samog sebe i samosvest

2

Saosećajnost

Specifični rezultat

Biti sposoban za kulturna prilagođavanja u različitim zajednicama.

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. prepoznaju osećanja i shvate perspektive drugih ljudi,
2. razumeju šta znači biti human i saosećajan.

Neophodni materijali

1. Kartice sa likovima za „Biti na mestu druge osobe“
2. tabla i kreda ili tabla sa papirom i marker (u zavisnosti od raspoloživih resursa)
3. Radni list: Ja i moj svet

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: aktivnost u parovima

Promišljanje: aktivnost na času

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

empatija, saosećajan, (aktivno) slušanje, napad bolesti

Napomena za nastavnike

Molimo vas da pre časa zapišete pitanja navedena u okviru aktivnosti Učenje na tablu ili na tablu sa papirom da bi učenici mogli lako da ih pogledaju tokom izvođenja vežbe. Osim toga, napravite ili isecite dovoljno primeraka kartica sa likovima iz situacija „**Biti na mestu druge osobe**“, da biste svakom učeniku mogli da date po jednu karticu.

Početak rada

Diskusija na času

1. Postavite učenicima sledeća pitanja:

- Možete li da se priselite šta znači reč „empatija“?
- Možete li da date primere kada je neko pokazao ili kada ste sami pokazali saosećajnost?

Zbog čega je važno postupati sa saosećanjem prema drugima (prema ljudima, životinjama i životnoj sredini)?

2. Objasnite da nam, kada pokazujemo saosećanje prema drugima, to omogućava da ih prihvatamo, da prihvatamo njihovu kulturu i njihove običaje.

Učenje

Aktivnost u parovima

1. Kažite učenicima da će oni vežbati sve što su naučili o empatiji/saosećajnosti kroz igranje uloga.
2. Dajte svakom učeniku po jednu karticu sa likom „**Biti na mestu druge osobe**“, i kažite učenicima da ostatak ove aktivnosti treba da izvrše kao da su oni lik koji je predstavljen na kartici koju su dobili.
3. Kažite učenicima da imaju malo vremena da razmisle o tome kako bi se osećali u datoj situaciji.
4. Nakon toga, neka se učenici podele u parove, ali im naglasite da moraju da pronađu para koji je dobio karticu sa likom koji nije lik predstavljen na kartici koju su dobili.
5. Neka učenici u parovima, jedan po jedan, odglume lik i situaciju koji su predstavljeni na kartici svom paru, kako bi njihov par reagovao na način koji je pun saosećajnosti.
6. Kada obave zadatak, zadajte učenicima da diskutuju o pitanjima napisanim na tabli ili na tabli sa papirom (koja su data u nastavku) sa svojim parom:
  - Kako su (i da li su uopšte) pokazali saosećajnost jedni prema drugima?
  - Kako ste se zbog toga osećali?
  - Šta biste želeli da je par uradio drugačije?

Promišljanje

Aktivnost na času

1. Neka učenici stanu u krug ili u vrstu, koje god od to dvoje je moguće u datom prostoru.
2. Idite od učenika do učenika i svakog od njih, jednog po jednog, zamolite da podeli neku misao ili iskustvo koje su imali u vezi sa ponašanjem kojim se odaje saosećanje.
3. Ako neki učenici podele slične misli ili iskustva, oni treba da sednu. Ova aktivnost se nastavlja sve dok svi ne sednu ili dok ne prođe predviđeno vreme za ovu aktivnost.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Istražite koncept „*Vremena za aktivnost u krugu*“.

Vreme za aktivnost u krugu je alat, aktivna nastavna strategija koja omogućava nastavniku da istraži pitanja koja bude zabrinutost. On omogućava deci da istraže i da reše pitanja koja se njih tiču. On pruža strukturisani mehanizam za rešavanje problema u kome svi učesnici imaju iste početne pozicije.

Vreme za aktivnost u krugu pruža priliku nastavniku i razredu da jedni sa drugima komuniciraju o pitanjima kojima se unapređuju samopoštovanje i pozitivno ponašanje. Među ostalim pogodnostima ovog pristupa su unapređene veštine izražavanja i slušanja i socijalne veštine dece.

KARTICE SA LIKOVIMA

Ovu stranicu možete odštampati!

BITI NA MESTU DRUGE OSOBE

Čen se uvek divila odeći koju je nosila njena prijateljica Lusi.

Jednog dana, kada su bile kod Lusi, Čen je pitala Lusi da pozajmi njen skupi plavi džemper.

Lusi je pozajmila Čen svoj džemper, ali je posle toga ismevala Čen u školi, govoreći svim da Čen nije mogla sama da priušti da kupi lepe stvari za oblačenje.

Za vreme školskog izleta, Huan je dobio napad pred celim razredom. Kada se osvestio, video je da ceo razred bulji u njega. Lekari su mu rekli da boluje od bolesti kod koje može da dobije napad u bilo kom trenutku.

Čang je fudbalska zvezda u školskom fudbalskom timu. Tokom jedne od utakmica u finalu takmičenja za tu sezonu, on se teško povredio, tako da nije mogao da igra za tim.

Sve Majine prijateljice sve vreme pričaju o žurci na koju se spremaju da idu - o haljinama koje će kupiti za žurku, o tome kakve će frizure imati i šta će na žurci jesti.

Maja želi da ide na žurku, ali su karte za žurku skupe, i njeni roditelji ne mogu da priušte da joj daju novac za kartu.

Leni je radio u istom restoranu već više od godinu dana i uvek je dobro obavljao svoj posao.

Jednoga dana, on je jednom gostu slučajno naplatio veći iznos za obrok. Novi šef u restoranu je pomislio da je Leni to uradio namerno kako bi uzeo taj novac za sebe, pa ga je otpustio.

Anitina najbolja prijateljica joj je ispričala u poverenju da planira da organizuje rođendansku proslavu da iznenadi svog brata. Anita je slučajno ispričala tu tajnu, i sada njena najbolja prijateljica neće sa njom da razgovara.

Bali je otkrila da je ružnu glasinu koja se širi o njoj prva ispričala jedna od njenih drugarica.

RADNI LIST

JA I MOJ SVET

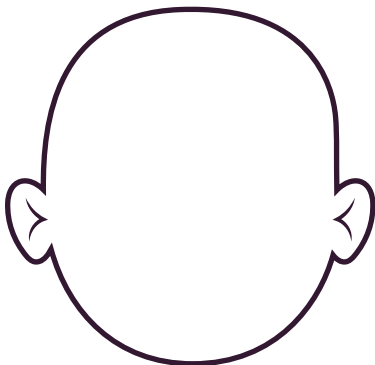

Ovu stranicu možete odštampati!

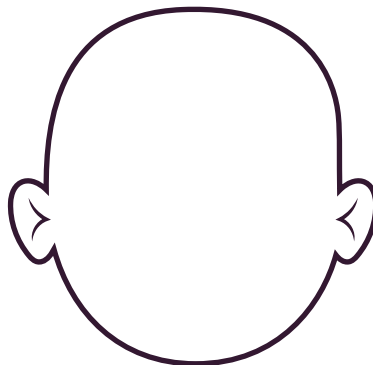
1. Nacrtajte sebe i ono što volite da radite i ono što želite da imate u životu.

2. Zamislite sebe u sledećim situacijama i u obrisu lica nacrtajte svoja osećanja:

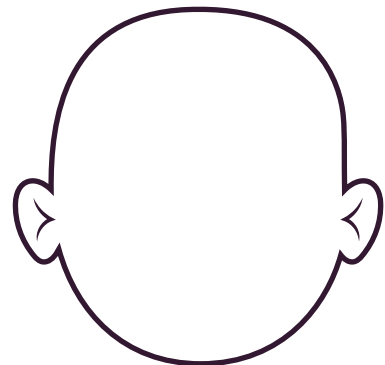
Kada ne možete da izađete da se igrate sa svojim drugarima.

Kada ne možete da izađete da se igrate sa svojim drugarima.

Kada ne možete da izađete da se igrate sa svojim drugarima.

3. Odaberite tačan odgovor.

a. Treba da budemo saosećajni jedni prema drugima.

b. Treba da recikliramo papir i plastične bode.

c. Ne treba da vodimo računa o čistoći u našoj zajednici.

4. U krugovima napišite koje prirodne katastrofe mogu pogoditi našu zajednicu:

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

3

Mi smo svi ljudi i svi smo jednaki!

Specifični rezultat

Učenje kroz saradnju: Učenje kako da se obezbedi jednako učešće za devojčice i dečake u različitim aktivnostima.

Cilj lekcije

Do kraja časa, učenici će biti u stanju da:

1. prepoznaju načine na koje dečaci i devojčice mogu jednako učestvovati u društvu,
2. kritikuju rodnu nejednakost u svom okruženju.

Neophodni materijali

1. Slike sa primerima scenarija rodne jednakosti nasuprot rodne nejednakosti

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: aktivnost u grupi

Promišljanje: javno predstavljanje urađenog

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

rodna nejednakost, dečaci, devojčice

Informacije za nastavnike

Ako nije moguće da u svakoj grupi bude po tri devojčice i tri dečaka, kažite učenicima da će za ovu aktivnost možda morati da preuzmu ulogu osobe suprotnog pola kako bi se obezbedilo da se svaka grupa može podeliti na tri „dečaka“ i tri „devojčice“.

Početak rada

Diskusija na času

1. Ukratko objasnite učenicima koncept **rodne nejednakosti**, fokusirajući se na situacije u kojima se dečaci ili devojčice tretiraju različito zbog svog pola, a ne zbog njihovih urođenih sposobnosti i urođene vrednosti koju oni imaju kao ličnosti.
2. Diskutujte o tim praksama rodne nejednakosti sa učenicima. Neka učenici podele ono što su oni sami eventualno doživeli ili nešto što su oni u tom smislu videli.

Učenje

Aktivnost u grupi

1. Neka učenici naprave grupe od po šestoro, tako da u svakoj grupi bude po tri devojčice i po tri dečaka (molimo, vidite polje **NAPOMENE ZA NASTAVNIKE**).
2. Kažite svim grupama da pripreme scenu u kojoj će prikazati jednako učešće devojčica i dečaka u nekoj aktivnosti. Objasnite da grupe mogu da izaberu bilo koju situaciju – od obavljanja kućnih poslova, do situacija na poslu i obavljanja različitih funkcija u društvu. Koristite slike primera iz scenarija **Rodne jednakosti naspram Rodne nejednakosti** na narednoj stranici kako biste dali ideju učenicima o vrsti situacija u kojima su opisane različite uloge polova.

Promišljanje

Aktivnost na času

1. Neka sve grupe, jedna po jedna, predstave svoje scene.
2. Postavite učenicima sledeća pitanja:
  - Možete li da navedete primere situacija u kojima ste videli jednako učešće bez rodne diskriminacije?
  - Šta vi osećate u vezi sa jednakim učešćem polova?
  - Šta zajednica može da učini da bi polovi ravnopravnije učestvovali u različitim situacijama?

VIDEO

Koristite ovaj video da pokažete deci različite vrste poslova. Izdvojite dovoljno vremena za eventualna pitanja i komentare dece u vezi sa videom koji su odgledali.

Poslovi i zanimanja – Rečnik za decu - Kompilacija
<https://www.youtube.com/watch?v=ugsRzHMIF2o&t=38s>

NAPOMENE ZA NASTAVNIKE

Diskusija o rodu na času.

Neka deca mogu imati čvrste stavove o tome da su neka zanimanja za muškarce, a neka za žene. Ovo može biti pravo vreme i mesto da se kaže nešto o zajedničkim karakteristikama, sličnostima i razlikama između dečaka i devojčica, muškaraca i žena. Naglasite da su jedinstvene odlike devojčica i dečaka njihove fizičke karakteristike, i da oni imaju mnogo toga zajedničkog. Podsetite učenike da niko nije bolji od onog drugog, i da je svaka osoba jedinstvena na svoj način i da su svi važni jedni drugima.

Rodni stereotipi su uobičajeni na radnom mestu i u društvu. Ako želite da dodatno razradite ovu temu, zadajte učenicima da nacrtaju slike koje predstavljaju različita zanimanja, kao što su građevinski radnik ili nastavnik. Pokupite crteže i saberite koliko je muškaraca ili žena nacrtano na svakom crtežu. Koristite raspoložive podatke za diskusiju o tome kako rodne uloge i društvena očekivanja utiču na prilike za zapošljavanje za pojedince.

Ovu stranicu možete odštampati!

KARTICE ZA UČENJE

RODNA NEJEDNAKOST

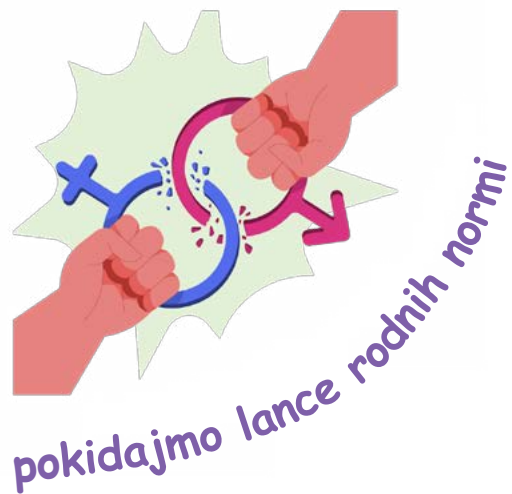

Ovu stranicu možete odštampati!

KARTICE ZA UČENJE

JEDNAKOST POLOVA

**Sufinansira
Evropska Unija**

Aflatoun International

<https://www.aflatoun.org/>
info@aflatoun.org

**Nadácia otvorenej spoločnosti,
Bratislava/Open Society Foundation/NOS – OSF**

<https://osf.sk/>
osf@osf.sk

Škola dokorán – Wide Open School n. o.

<http://www.skoladokoran.sk/>
info@skoladokoran.sk

Pomoć deci

<https://www.pomocdeci.org/>
info@pomocdeci.org

